

RAADSINFORMATIEBRIEF

Zaaknummer: 59803

Documentnummer: 63608

Datum:

Portefeuille(s): Sociaal Domein

Portefeuillehouder(s): Peter van Bergen

Contactpersoon: Lieke Treffers

Tel.nr.: 06-12623890

Emailadres: l.treffers@dronten.nl

Onderwerp: Minima-effectrapportage Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud)

Geachte leden van de gemeenteraad,
Naar aanleiding van het amendement over de stelpost armoedebeleid bij de begrotingsbehandeling is een toezegging gedaan uw raad middels een raadsinformatiebrief te informeren over de minima-effectrapportage 2021. Hierbij delen wij de volledige rapportage met uw raad (bijlage 1). In deze raadsinformatiebrief lichten wij de belangrijkste conclusies uit de minima-effectrapportage toe. Ook nemen wij uw raad mee in de vervolgstappen.

Waarom voeren wij de minima-effectrapportage uit?

Voor mensen met een laag inkomen is het vaak moeilijk om rond te komen. Met het sociaal (minima)beleid steunt de gemeente Dronten deze groep inwoners. De minima-effectrapportage (MER) is een onderzoek dat toetst of het beleid van de gemeente het gewenste effect heeft. Het wordt uitgevoerd door het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud). De MER richt zich op negen verschillende huishoudtypen [\[1\]](#) die een minimuminkomen hebben of die 110% van de geldende bijstandsnorm als inkomen hebben. De MER:

- geeft inzicht in de koopkracht van deze negen huishoudtypen;
- maakt inzichtelijk welke huishoudtypen in de gemeente Dronten goed profiteren van de verschillende (landelijke en lokale) inkomensondersteunende maatregelen en welke huishoudtypen minder goed;
- brengt eventuele armoedevallen binnen de gemeente Dronten in kaart.

In 2017 heeft de gemeente Dronten de MER voor het eerst uitgevoerd naar aanleiding van een motie van de gemeenteraad. Daaruit kwam naar voren dat alle negen onderzochte huishoudtypen voldoende inkomsten hebben om alle noodzakelijke uitgaven uit het basispakket te betalen zonder dat er tekorten ontstaan. Vijf van de onderzochte huishoudens had echter nog wel een financieel tekort als de noodzakelijke uitgaven werden uitgebreid met kosten voor sociale participatie. Een participatieve samenleving is een van de pijlers van ons sociaal beleid, dus zijn diverse aanbevelingen uit de MER van 2017 opgenomen in de strategie en themaplannen *Samen bouwen aan samen leven 2019-2022* van de gemeente Dronten.

[\[1\]](#) De negen huishoudtypen zijn: (a) een alleenstaande onder de AOW-leeftijd, (b) een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd), (c) een eenoudergezin met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar), (d) een eenoudergezin met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar), (e) een paar zonder kinderen, (f) een paar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar), (g) een paar met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar), (h) een alleenstaande onder de AOW-leeftijd met een zorgvraag, (i) een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd) met een zorgvraag.

Begin dit jaar is er een nieuwe MER uitgevoerd. In 2021 worden ook de strategie en themaplannen sociaal domein (breed) geëvalueerd. Door de MER in 2021 uit te laten voeren, kan het meest actuele beeld worden meegenomen in de brede evaluatie. Omdat we in 2019 nieuw beleid hebben vastgesteld door middel van de strategie en themaplannen sociaal domein, is er in 2019 geen MER uitgevoerd.

Wat zijn de belangrijkste conclusies uit de minima-effectrapportage?

De MER 2021 is positief over het sociaal (minima)beleid in de gemeente Dronten. Uit de resultaten blijkt dat alle onderzochte huishoudtypen op beide inkomensniveaus voldoende inkomsten hebben om de noodzakelijke uitgaven (vaste lasten, huishoudelijke uitgaven en reserveringsuitgaven) te betalen zonder dat er tekorten ontstaan. Daarnaast laten de aanbevelingen uit de MER 2017, waaronder de verruiming van de Pas van Dronten en een aanpassing van de individuele inkomensvoet, een positief effect zien. De MER 2021 laat zien dat:

- alle onderzochte huishoudtypen op alle inkomensniveaus erop vooruitgegaan zijn;
- de alleenstaanden, eenoudergezinnen met oudere kinderen en paren zonder kinderen in 2021 geen financieel tekort hebben voor de uitgaven voor sociale participatie, waar zij dat in 2017 wel hadden [\[2\]](#);
- de huishoudens met kinderen er het meest op vooruit zijn gegaan en de paren met oudere kinderen in het bijzonder. Dit is zeer positief aangezien dit huishoudtype in 2017 het grootste financiële tekort had voor de uitgaven voor sociale participatie;
- nog twee typen huishoudens een financieel tekort hebben voor de uitgaven voor sociale participatie: paren met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar) en alleenstaanden onder de AOW-leeftijd met een zorgvraag.

Wat zijn de vervolgstappen?

In de MER 2021 is een zestal aanbevelingen opgenomen. De aanbevelingen worden meegenomen in de brede evaluatie van het sociaal domein. Op dit moment loopt deze evaluatie nog. Het adviesbureau Andersson Felix Elfers (AEF) neemt dit onderzoek mee voor een integrale afweging in relatie tot de evaluatie sociaal domein en toekomstige beleidskeuzes. Daarnaast is binnen de huidige begroting ruimte om de MER eens per twee jaar uit te voeren. Zo kan het effect van de landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Dronten over tijd gemonitord worden.

Voor de twee huishoudtypen met een financieel tekort voor de uitgaven voor sociale participatie deed zich de mogelijkheid voor om sneller actie te ondernemen, die aansluiten op de aanbevelingen uit de MER 2021. Hieronder is per huishoudtype weergegeven wat de (beoogde) vervolgstappen zijn.

Alleenstaande onder de AOW-leeftijd met zorgvraag: verlagen van zorgkosten

De alleenstaande onder de AOW-leeftijd met zorgvraag heeft een financieel tekort voor de uitgaven voor sociale participatie. Dit tekort verdwijnt als de alleenstaande geen zorgkosten heeft. Per 1 januari 2022 biedt de gemeente Dronten via Univé een nieuwe gemeentepolis aan bestaande uit drie pakketten. Voor de alleenstaande kan het pakket compleet met verzekering van het eigen risico uitkomst bieden en de tekorten voorkomen. Via gezondverzekerd.nl, spreekuren op het gemeentehuis en de winkel van Univé in Dronten kunnen inwoners zich uitgebreid laten voorlichten over het best passende pakket.

[\[2\]](#) Omdat de huishoudens met een zorgvraag in 2017 een andere berekening hanteerden, zijn deze twee typen huishoudens niet meegenomen in de vergelijking. Van de zeven overige huishoudtypen (a t/m g) hadden vier huishoudtypen geen financiële ruimte voor de uitgaven voor sociale participatie in 2017, tegenover één huishoudtype in 2021 (g).

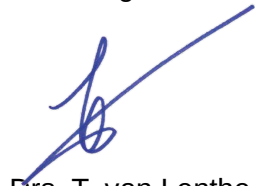
Paren met oudere kinderen (14 en 16 jaar): bekendheid bestaande regelingen vergroten

Ook paren met oudere kinderen hebben een financieel tekort voor de uitgaven voor sociale participatie. Dat paren met oudere kinderen met te korten te maken hebben, blijkt ook uit landelijke koopkrachtberekeningen. In de MER 2021 wordt geadviseerd aandacht te houden voor deze doelgroep, de bestaande regelingen voort te zetten en deze ook actief onder de aandacht van de doelgroep te brengen. Naast het vergroten van de bekendheid van bestaande regelingen, wordt ook gedacht aan het inzetten op energiearmoede of op het verruimen van de Pas van Dronten voor deze doelgroep.

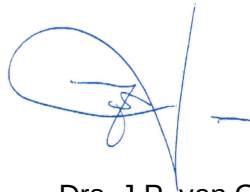
In november 2021 is uw ingediende amendement over de stelpost armoedebeleid op de programmabegroting 2022 aangenomen. In de Kadernota 2023 wordt een voorstel gedaan voor de invulling van de stelpost armoedebeleid van €102.000 voor 2023 en verder. Voor de behandeling van de kadernota volgt een separaat voorstel voor de invulling van deze stelpost in 2022. De voorbeelden in de toelichting van het amendement en de aanbevelingen uit de MER 2021 worden meegewogen betreffende de inzet van deze stelpost.

Wij vertrouwen erop u voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
het college van Dronten,

Drs. T. van Lenthe
Secretaris

Drs. J.P. van Gebben
Burgemeester

Bijlage(n) bij deze raadsinformatiebrief:

1. Minimaeffectrapportage 2021 (134398)

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Minima-effectrapportage gemeente Dronten 2021

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de
financiële positie van inwoners met lage inkomens

Corinne van Gaalen, Jasja Bos

1 oktober 2021

Minima-effectrapportage gemeente Dronten 2021

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens

Auteurs

Corinne van Gaalen

Jasja Bos

Voorwoord

Het Nibud (Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting) is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk. Ons doel is het voorkomen van geldproblemen. Naast het verzamelen, berekenen en bijhouden van basiscijfers, doet of initieert het Nibud ook onderzoek naar andere aspecten over omgaan met geld. Daarbij spelen gedragsaspecten een belangrijke rol. Daarmee kunnen we snel inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen.

Het Nibud is gespecialiseerd in het maken van de vertaalslag van de verzamelde data en kennis over de huishoudfinanciën in methodes, materialen en tools. Daarbij wordt voortdurend voeling gehouden met de actualiteit en de praktijk van alledag.

We gaan uit van drie niveaus van voorlichting en financiële educatie: direct voor consumenten (via onze websites, (social) media, interactieve tools, voorlichtingsmaterialen en hulpmiddelen en de helpdesk), via onderwijs/educatie door derden en door deskundigheidsbevordering van professionals. Als kenniscentrum vervult het Nibud ook een adviesrol naar derden.

Bij dit alles gaat het Nibud uit van een standaardmethode van begroten. Dit resulteert in een reeks voorbeeldbegrotingen met referentiecijfers die zijn gebaseerd op empirisch wetenschappelijk onderzoek. Het Nibud stelt de keuzevrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de huishoudens voorop.

Het Nibud geeft gemeenten meer inzicht in het effect van hun minimabeleid. Door middel van een minima-effectrapportage (MER) helpt het Nibud gemeenten het geld bestemd voor minimabeleid, optimaal te besteden.

Deze rapportage is uitgevoerd door het Nibud, in opdracht van de gemeente Dronten. Met dit onderzoek wil de gemeente Dronten inzicht krijgen in de effecten van haar minimabeleid.

Utrecht, oktober 2021

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Centrale vraag	5
1.2	Kern minima-effectrapportage	5
1.2.1	Huishoudtypen	5
1.2.2	Inkomensniveaus	5
1.2.3	Armoedeval	6
1.2.4	Voorbeeldhuur	6
1.3	Leeswijzer	6
2	Onderzoeksmethode: begrotingen	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Inkomsten	7
2.3	Uitgaven: Basispakket & Sociale participatie	8
2.4	Uitgavensoorten	8
2.5	Voorwaarden aan de begrotingen	9
2.6	De begrotingen	10
3	Minimabeleid	11
3.1	Landelijk beleid	11
3.2	Lokaal minimabeleid	13
3.2.1	Kwijtscheldingsbeleid	13
3.2.2	Collectieve (aanvullende) zorgverzekering	14
3.2.3	Individuele inkomensvoet	14
3.2.4	Maatschappelijke participatie en toegankelijkheidsbijdrage	14
3.2.5	Computerregeling	15
3.2.6	Overige regelingen	15
3.2.7	Kinderopvang en peuterspeelzaal	16
3.2.8	Bijzondere bijstand	17
3.3	Voorzieningen voor huishoudens met een zorgvraag	17
4	Resultaten	21
4.1	Saldo inkomsten min uitgaven	21
4.2	Bestedingsruimte	21
4.2.1	Na invulling van alleen het basispakket	21
4.2.2	Na invulling van het basispakket inclusief sociale participatie	21
4.3	Armoedeval	24
4.4	Huishoudens met langdurig een laag inkomen	24
5	Vergelijking 2017 – 2021	25
5.1	Aanpassingen van de begrotingen	25
5.2	Vergelijking resultaten zonder IIT	28
5.3	Vergelijking resultaten inclusief IIT	28
6	Conclusies en aanbevelingen	31
6.1	Conclusies	31
6.2	Aanbevelingen	33
Bijlage 1 Verantwoording uitgaven		37
Bijlage 2 Begrotingen		41
Bijlage 3 Overzicht saldo inkomsten minus uitgaven		51

1 Inleiding

1.1 Centrale vraag

Iedere gemeente beschikt over mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens. Dat kan bijvoorbeeld door het kwijtschelden van gemeentelijke heffingen en/ of door bijzondere bijstand. Het is echter niet direct zichtbaar wat in de praktijk de effecten van die maatregelen zijn op het budget van verschillende groepen huishoudens.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

Wat is het effect van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Dronten?

Bekeken wordt welke groepen huishoudens in de gemeente goed profiteren van de verschillende inkomensondersteunende maatregelen en welke groepen minder goed. Ook maakt deze rapportage een eventuele armoedeval inzichtelijk.

1.2 Kern minima-effectrapportage

Om tot een antwoord te komen op de centrale vraag, worden voor een aantal voorbeeldsituaties alle inkomsten geïnventariseerd. Hierbij wordt rekening gehouden met alle landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen. Dit inkomen zal in een begroting worden afgezet tegen de minimale uitgaven waarmee huishoudens met een laag inkomen worden geconfronteerd. De minimale uitgaven zijn gebaseerd op de Nibud methode van budgetteren, aangevuld met lokale tarieven en tegemoetkomingen.

1.2.1 Huishoudtypen

In deze minima-effectrapportage wordt voor een aantal huishoudtypen de bestedingsruimte inzichtelijk gemaakt. In overleg met de gemeente Dronten is een keuze gemaakt voor de volgende voorbeeldsituaties:

- a.** Een alleenstaande;
- b.** Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd);
- c.** Een eenoudergezin met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
- d.** Een eenoudergezin met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
- e.** Een paar zonder kinderen;
- f.** Een paar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
- g.** Een paar met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
- h.** Een alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd met een zorgvraag;
- i.** Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd) met een zorgvraag.

1.2.2 Inkomensniveaus

De rapportage laat zien welke effecten de landelijke en gemeentelijke maatregelen hebben op de financiële positie van de huishoudtypen bij verschillende inkomensniveaus. In overleg met de gemeente Dronten is in dit rapport gekozen om begrotingen op te stellen op bijstands- of AOW-niveau en op 110 procent van de geldende bijstandsnorm.

1.2.3 Armoedeval

Het kan voorkomen dat een huishouden met een hoger inkomen, minder overhoudt dan met een lager inkomen, nadat rekening is gehouden met alle noodzakelijke uitgaven. Bijvoorbeeld doordat er geen recht meer is op inkomensondersteunende regelingen. Als een dergelijke armoedeval zich voordoet binnen de gestelde kaders, dan blijkt dat uit de resultaten van dit onderzoek.

Hierbij onderscheiden we twee soorten armoedevallen, namelijk een armoedeval bij uitstroom uit een bijstandsuitkering naar betaald werk (werkloosheidsval/uitstroomval) en een armoedeval bij het meer gaan verdienen (doorstroomval).

Bij huishoudens boven de AOW-gerechtigde leeftijd wordt meestal niet gesproken van een armoedeval, omdat deze gewoonlijk geen inkomensstijging meemaken. Toch kan er bij hen ook sprake zijn van een geringere bestedingsmogelijkheid bij een hoger inkomen.

1.2.4 Voorbeeldhuur

Uit het woononderzoek 2018 van het CBS komt naar voren dat 96 procent van de huishoudens die de bijstandsuitkering als belangrijkste inkomstenbron hebben, in een huurwoning woont. Op basis hiervan gaan we er in deze rapportage vanuit dat huishoudens in een huurwoning wonen.

De huur vormt in de meeste huishoudens de hoogste uitgave op de begroting. De huurprijzen in dit onderzoek zijn vastgesteld in overleg met de gemeente. Hierbij gaan we uit van de aftoppingsgrens van de huurtoeslag, die ook gehanteerd wordt bij het passend toewijzen. Dat betekent 633 euro voor een- en twee-persoonshuishoudens en 678 euro voor huishoudens met drie of meer personen.

1.3 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd: In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de onderzoeksmethode. Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen. In hoofdstuk 4 worden de resultaten weergegeven: Wat is de bestedingsruimte van de onderzochte huishoudtypen? En wat zijn de effecten van het minimabeleid op de financiële positie van deze huishoudens? In hoofdstuk 5 worden de conclusies en aanbevelingen beschreven.

In de bijlagen wordt meer informatie gegeven over bronnen van de referentiecijfers en de inkomensopbouw.

2 Onderzoeksmethode: begrotingen

2.1 Inleiding

Om het effect van inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens te berekenen, maakt het Nibud gebruik van begrotingen. Uit deze begrotingen zijn de inkomsten en uitgaven van de huishoudens af te lezen.

De begrotingen in deze rapportage zijn gemaakt voor verschillende huishoudtypen op verschillende inkomensniveaus. Hierbij gaan we ervan uit dat huishoudens in een huurwoning wonen.

De begrotingen zijn voor groepen van huishoudens. De bedragen in de begrotingen zijn gemiddelden; in werkelijkheid zal de financiële situatie van de individuele huishoudens er anders uitzien. De begroting laat dus niet zien in hoeverre een individueel huishouden een sluitende begroting heeft. Wel wordt duidelijk in hoeverre een groep huishoudens een sluitende begroting heeft. Bij het opstellen van de begrotingen wordt geen rekening gehouden met schulden, omdat daarover niets algemeen te zeggen valt. Schulden komen echter vaak voor onder huishoudens met lage inkomens.

Maandbegrotingen

Alle begrotingen zijn maandbegrotingen, waarbij de inkomsten en uitgaven zijn omgerekend naar gemiddelde maandbedragen. In de praktijk kunnen er flinke verschillen zijn tussen de maanden van het jaar. Vakantiegeld wordt bijvoorbeeld vaak jaarlijks uitgekeerd, maar wordt in deze rapportage uitgedrukt in een maandelijks bedrag. Het inkomen is in iedere begroting een vast gegeven.

2.2 Inkomsten

In deze rapportage worden op twee inkomensniveaus begrotingen opgesteld voor de betreffende voorbeeldhuishoudens: het minimuminkomen (bijstand/AOW-uitkering) en 110 procent van de geldende bijstandsnorm. Met bijstandsniveau wordt in deze rapportage bedoeld de norm op grond van de Participatiewet, artikel 5 lid 1 sub c.

Uitgangspunt in deze rapportage is het totaal besteedbaar maandinkomen. Dat inkomen bestaat uit alle inkomsten van het huishouden, zoals netto salarissen, uitkeringen, kortingen op de belasting, zorgtoeslag, huurtoeslag, vakantiegeld, kinderbijslag, kinderopvangtoeslag en kindgebonden budget.

Bepaalde heffingskortingen worden apart getoond als voorlopige aanslag, bijvoorbeeld de inkomensafhankelijke combinatiekorting voor alleenstaande ouders met jonge kinderen.

De bijstandsuitkering plus de voorlopige aanslag is gelijk aan 110 procent van de bijstandsnorm. De kinderbijslag en het kindgebonden budget (inclusief de alleenstaande ouderkop) komen hier nog bovenop.

In de begrotingen is geen rekening gehouden met eigen vermogen of eventuele inkomsten daaruit. Ook is er geen rekening gehouden met inkomsten of betalingen vanwege alimentatie. Hoe de regelingen doorwerken in de begrotingen en wat de invloed is op het inkomen van de verschillende huishoudens is te zien in bijlage 2.

In de rapportage wordt verondersteld dat de huishoudens maximaal gebruik maken van alle inkomensondersteunende regelingen die op hen van toepassing zijn.

2.3 Uitgaven: Basispakket & Sociale participatie

De noodzakelijke uitgaven vullen we in via een basispakket met een apart pakket voor sociale participatie. Het basispakket bestaat uit uitgaven die voor elk huishouden niet of moeilijk vermijdbaar zijn.

De begroting bestaat uit een pakket aan vrij goedkope artikelen (niet de allergeodkoopste) die algemeen verkrijgbaar zijn. We houden geen rekening met tweedehands artikelen.

In bijlage 1 staan de uitgangspunten en de samenstelling van de pakketten beschreven. Het basispakket en het pakket voor sociale participatie zijn op bepaalde punten verschillend voor de diverse huishoudtypen. Een alleenstaande staat immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met kinderen.

Sociale participatie

Als voorbeeld heeft het Nibud een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. Dit pakket is opgesteld in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau. Het gaat bijvoorbeeld om uitgaven aan contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en recreatief vervoer.

Sociale participatie wordt door velen als noodzakelijk beschouwd en is in veel gemeenten op de een of andere manier onderdeel van het minimabeleid. De uitgaven voor sociale participatie staan beschreven in bijlage 1.

Persoonlijk onvermijdbare uitgaven

Naast de noodzakelijke uitgaven van de pakketten zijn er in individuele gevallen persoonlijk moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon onontkoombaar zijn. Bijvoorbeeld wanneer iemand een speciaal dieet moet volgen. Voor dit soort uitgaven is vaak een tegemoetkoming mogelijk via gemeentelijk beleid. Deze uitgaven worden in dit rapport niet meegenomen.

In de begrotingen is ook geen rekening gehouden met kosten voor een huisdier of voor roken. Deze uitgaven worden niet gezien als noodzakelijk. Indien een huishouden hiervoor toch kosten heeft, wordt het saldo op de begroting lager dan in deze rapportage is weergegeven.

Mensen die werken maken extra kosten ten opzichte van niet werkenden. Deze kosten zijn meegenomen in het basispakket als aparte post bij een inkomen vanaf 110 procent van het toepasselijk minimum.

2.4 Uitgavensoorten

In alle begrotingen onderscheidt het Nibud drie soorten uitgaven:

- Vaste lasten: Komen regelmatig terug. Meestal vaste bedragen waar een contract aan ten grondslag ligt. Voorbeelden zijn de huur, energiekosten en verzekeringen.
- Reserveringsuitgaven: Komen niet regelmatig voor. De hoogte is niet precies bekend. Voorbeelden hiervan zijn de kosten voor inventaris (meubels, apparatuur/witgoed) en kleding.
- Huishoudelijke uitgaven: Steeds terugkerende uitgaven die maandelijks kunnen variëren. Voorbeelden zijn voeding, was- en schoonmaakartikelen en persoonlijke verzorging.

Lokale tarieven

In deze rapportage wordt gerekend met minimale bedragen die huishoudens nodig hebben om deze uitgaven te kunnen betalen. Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de tarieven voor heffingen, de premie van de collectieve zorgverzekering en de kosten van de peuterspeelzaal.

Minimabeleid

Als er inkomensondersteunende maatregelen zijn die een vergoeding vormen voor bepaalde uitgavenposten, dan is hier rekening mee gehouden in de begrotingen. De regelingen staan beschreven in het volgende hoofdstuk.

2.5 Voorwaarden aan de begrotingen

Aan de begrotingen worden drie belangrijke voorwaarden opgelegd.

1. Zeer goed met geld kunnen omgaan

Een goed overzicht van alle inkomsten en uitgaven is noodzakelijk. Alleen dan kan er voldoende geld opzij worden gezet om onregelmatige uitgaven te kunnen doen. Een gebrek aan goed overzicht kan vaak confronterend zijn en moeilijk te doorbreken.

2. Alle inkomensondersteuning aanvragen

Toeslagen en tegemoetkomingen beslaan vaak een groot deel van het totale inkomstenplaatje. Het is daarom voor huishoudens belangrijk om te weten op welke inkomensondersteuning men recht heeft en hoe en waar deze moet worden aangevraagd. Het tijdig doorgeven van gegevens is hierbij belangrijk. En daarmee dus ook een actieve houding.

3. Geen grote persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben

Hoge persoonlijk onvermijdbare uitgaven zoals afbetalingen, zorgkosten of een hoge huur, kunnen het moeilijk of onmogelijk maken om een sluitende begroting op te stellen. Als de uitgaven niet omlaag gebracht kunnen worden, dan resteert er niks anders dan om te bezuinigen op overige uitgaven. In het geval van de begrotingen met minimale uitgaven, zoals ze in dit rapport zijn opgesteld, ontstaat het gevaar dat er ook bezuinigd wordt op noodzakelijke uitgaven. Dit kan er toe leiden dat er totaal geen reserves meer zijn om tegenslagen op te kunnen vangen, dat rekeningen niet meer betaald worden waardoor schulden ontstaan of dat gezondheidsbedreigende omstandigheden ontstaan.

Deze voorwaarden zijn voor een deel te vangen in competenties voor goed financieel beheer. Het gaat hierbij niet alleen om vaardigheden, maar ook om gedragsaspecten. Daarom is inkomensondersteuning alleen niet voldoende. Het is ook belangrijk om ondersteuning op het gebied van het aanleren van vaardigheden te bieden, aangevuld met ondersteuning die rekening houdt met min of meer individuele gedragsaspecten.

2.6 De begrotingen

Volgens de methodiek die hierboven staat beschreven, worden de begrotingen opgesteld. Deze begrotingen staan in bijlage 2.

3 Minimabeleid

In dit hoofdstuk worden diverse landelijke en gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning van minima beschreven. Alleen de regelingen die in de berekeningen zijn meegenomen komen in dit hoofdstuk aan bod. Paragraaf 3.1 beschrijft de landelijke regelingen; in paragraaf 3.2 komen de lokale inkomensondersteunende regelingen aan bod.

3.1 Landelijk beleid

Bij het opstellen van de begrotingen worden de landelijke heffingskortingen, de landelijke toeslagen en de kinderbijslag in de berekeningen opgenomen.

Landelijke heffingskortingen

Heffingskortingen zijn kortingen op de belasting. Hiermee wil de overheid bepaalde groepen ondersteunen. Denk aan ouders, ouderen en gehandicapten. Door de heffingskorting betalen zij minder belasting.

De volgende heffingskortingen (2021) zijn voor de voorbeeldhuishoudens van belang:

Algemene heffingskorting

Voor iedereen boven de 18 die inkomstenbelasting betaalt, ook als men niet werkt. De algemene heffingskorting bedraagt maximaal 2.837 euro per jaar voor mensen onder de AOW-gerechtigde leeftijd en 1.469 euro vanaf de AOW gerechtigde leeftijd.

Arbeidskorting

Voor iedereen die betaald werk heeft, ook als men daarnaast nog gedeeltelijk een uitkering ontvangt. De arbeidskorting bedraagt maximaal 4.205 euro per jaar.

Inkomensafhankelijke combinatiekorting

Voor werkende ouders met kinderen jonger dan 12 jaar. Deze wordt toegekend aan de alleenstaande ouder of aan de minst verdienende fiscale partner. Deze heffingskorting bedraagt maximaal 2.815 euro per jaar.

Ouderenkorting en alleenstaande ouderenkorting

Heffingskortingen voor AOW-gerechtigden. De ouderenkorting bedraagt maximaal 1.703 euro per jaar; de alleenstaande-ouderenkorting is 443 euro per jaar.

Landelijke toeslagen

Toeslagen zijn bijdragen van de overheid om tegemoet te komen in de kosten voor de zorgverzekering, huur of kind(eren). Of een huishouden recht heeft op bepaalde toeslagen, is afhankelijk van een aantal factoren (bijvoorbeeld inkomen).

De volgende toeslagen (2021) zijn van belang voor de voorbeeldhuishoudens:

Zorgtoeslag

Zorgtoeslag is een bijdrage van de overheid voor de kosten van de zorgverzekering. Iemand kan aanspraak maken op zorgtoeslag vanaf 18 jaar. Dit geldt voor zowel alleenstaanden als stellen. Het inkomen moet wel onder de inkomensgrens vallen. Een alleenstaande heeft recht op zorgtoeslag bij een toetsinkomen van 31.138 euro of minder. Voor samenwonenden is deze grens 39.979 euro.

Naast de inkomensgrens is er ook een vermogensgrens voor de zorgtoeslag. Deze bedraagt voor alleenstaanden 118.479 euro en voor paren 149.819 euro.

De zorgtoeslag voor een alleenstaande is maximaal 107 euro per maand. Voor een stel is de zorgtoeslag maximaal 207 euro. Hoe lager het inkomen, hoe meer toeslag iemand ontvangt.

Huurtoeslag

Huurtoeslag is een bijdrage van de overheid in de huurkosten. Huurders van een zelfstandige huurwoning kunnen in aanmerking komen voor huurtoeslag. De hoogte van de huurtoeslag is afhankelijk van het inkomen, het vermogen, de huishoudsamenstelling en de huur. Vanaf 1 januari 2020 kent de huurtoeslag geen inkomensgrenzen meer, maar wordt de huurtoeslag inkomensafhankelijk afgebouwd. De vermogensgrens voor de huurtoeslag van 31.340 euro voor alleenstaanden en 62.680 euro voor paren is strenger dan voor de zorgtoeslag.

Huishoudens krijgen boven de minimale basishuur¹ volledige huurtoeslag tot een huur van 442,46 euro. Voor een huur boven dit bedrag wordt voor een- en twee-persoonshuishoudens 65 procent van de huur tot 633,25 euro vergoed. Voor huishoudens vanaf drie personen is dit tot een huur van 678,66 euro. Alleenstaanden of ouderen/hulpbehoevenden krijgen boven deze huur tot een huur van maximaal 752,33 euro vervolgens nog 40 procent vergoed.

Kinderopvangtoeslag

Kinderopvangtoeslag is een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang. De kinderopvangtoeslag is geregeld in de Wet kinderopvang. De wet geldt voor dagopvang voor kinderen van 0 tot 4 jaar en buitenschoolse opvang voor basisschoolkinderen. Maar ook voor opvang door ouderparticipatiecrèches of gastouders via een gastouderbureau en voor de peuterspeelzaal. Informele opvang door familie of kennissen valt hier dus niet onder.

Om voor kinderopvangtoeslag in aanmerking te komen moet de instelling zijn aangemeld bij het Landelijk Register Kinderopvang. Ook moeten, in het geval van paren, beide ouders werken, tenzij er een re-integratietraject wordt gevolgd.

De vergoeding wordt berekend over een maximaal uurtarief van 8,46 euro voor kinderen tot vier jaar (dagopvang) en van 7,27 euro voor kinderen in de basisschoolleeftijd (buitenschoolse opvang). Wanneer iemand per uur meer dan dit bedrag betaalt, ontvangt hij of zij over dit extra deel geen toeslag.

Er gelden grenzen voor het totaal aantal uren waarvoor kinderopvangtoeslag aangevraagd kan worden. Dit is afhankelijk van het aantal uur dat men werkt.

Kindgebonden budget

Iedereen met kinderen jonger dan 18 jaar kan in aanmerking komen voor het kindgebonden budget. Dit is een maandelijkse, inkomensafhankelijke bijdrage in de kosten van kinderen. Voorwaarde is dat iemand zijn of haar kind 'in belangrijke mate onderhoudt'.

¹ De minimale basishuur is inkomensafhankelijk en bedraagt voor huishoudens op minimumniveau 237,62 euro. (Voor AOW-gerechtigden is dit voor eenpersoonshuishoudens 235,80 euro en voor meerpersoonshuishoudens 233,99 euro). Bij een hoger inkomen wordt de basishuur hoger.

Alleenstaande ouders met een verzamelinkomen tot 21.835 euro ontvangen het maximale kindgebonden budget. Voor paren met kinderen is de inkomensgrens in 2020 flink verhoogd, deze inkomensgrens ligt nu op 38.853 euro. Na dit inkomen wordt de hoogte van het bedrag geleidelijk afgebouwd. Het bedrag aan kindgebonden budget is afhankelijk van het aantal kinderen en de leeftijd van de kinderen. Alleenstaande ouders ontvangen meer dan paren, omdat zij recht hebben op een extra vast bedrag van 270 euro per maand. Het kindgebonden budget voor het tweede kind is lager dan voor het eerste kind en vanaf het derde kind eveneens lager dan voor het tweede kind. Vanaf 12 jaar is het kindgebonden budget hoger.

Kinderbijslag

Een ouder heeft recht op kinderbijslag voor eigen kinderen en stiefkinderen tot 18 jaar en soms voor pleegkinderen tot 16 jaar. Kinderbijslag wordt eenmaal per kwartaal uitgekeerd. De bedragen worden in het geval van meerdere kinderen bij elkaar opgeteld. De bedragen voor kinderbijslag zijn afhankelijk van de leeftijd van het kind en onafhankelijk van het inkomen. De kinderbijslag voor een kind van 12 tot 18 jaar bedraagt 319,10 euro. Voor 6 tot 12 jaar en voor 0 tot 6 jaar is het respectievelijk 271,24 euro en 223,37 euro.

3.2 Lokaal minimabeleid

Naast de landelijke inkomensondersteunende maatregelen heeft de gemeente Dronten voor huishoudens met een laag inkomen ook een lokaal minimabeleid. De regelingen die worden opgenomen in de begrotingen komen in de volgende paragrafen aan bod.

3.2.1 Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Dronten is kwijtschelding mogelijk voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De inning van de lokale belastingen en het aanvragen van kwijtschelding hiervan loopt via het GBLT (Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn).

De kwijtscheldingsnorm bedraagt 100 procent van het sociaal minimum. Dat wil zeggen dat, afhankelijk van het vermogen, huishoudens met een inkomen rond het sociaal minimum in principe geen gemeentelijke heffingen hoeven te betalen. Bij een inkomen hierboven wordt betalingscapaciteit verondersteld.

De beleidsvrijheid ten aanzien van het kwijtscheldingsbeleid wordt bepaald door landelijke regelgeving. Hierbij wordt aan gemeenten de mogelijkheid geboden om rekening te houden met de kosten voor kinderopvang en om voor AOW'ers uit te gaan van de netto AOW in plaats van de bijstandsbedragen. De gemeente Dronten houdt rekening met de kosten voor kinderopvang bij de bepaling van de betalingscapaciteit, maar maakt geen gebruik van de mogelijkheid om uit te gaan van de verhoogde norm voor AOW'ers.

Bij het waterschap Zuiderzeeland is kwijtschelding mogelijk voor de zuiveringsheffing/verontreinigingsheffing en voor de watersysteemheffing ingezetenen. Ook dit loopt via het GBLT. Bij de berekening van de kwijtschelding hanteert het waterschap, net zoals de gemeente, de norm van 100 procent van de toepasselijke norm.

De kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen en het waterschap worden apart berekend.

3.2.2 Collectieve (aanvullende) zorgverzekering

Om de financiële risico's die samenhangen met een slechte gezondheid te beperken, biedt de gemeente Dronten inwoners met een inkomen tot 130 procent van de geldende bijstandsnorm een collectieve zorgverzekering aan: de AV Frieso Compleet.

De AV Frieso Compleet bestaat uit de basisverzekering en een aanvullende verzekering, inclusief tandheelkunde. De premie bedraagt 146,33 euro per maand.

De kosten van de premie zijn in de begrotingen opgenomen onder de uitgavenpost "zorgverzekering". De zorgtoeslag die huishoudens ontvangen is in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

Daarnaast gaan we ervan uit dat huishoudens maandelijks moeten reserveren voor het eigen risico van 385 euro per jaar, omdat zij dit geld waarschijnlijk niet op de plank hebben liggen, als zij dit (onverwacht) nodig hebben. Dit bedrag is opgenomen onder de post "eigen risico zorgverzekering".

3.2.3 Individuele inkomenstoeslag

De individuele inkomenstoeslag in de gemeente Dronten is bedoeld voor inwoners vanaf 21 jaar die geen zicht hebben op inkomensverbetering in de toekomst en van wie het inkomen in de afgelopen drie jaar niet hoger was dan 110 procent van de geldende bijstandsnorm.

De hoogte van de Individuele Inkomenstoeslag bedraagt:

- 300 euro voor een alleenstaande;
- 500 euro voor een alleenstaande ouder;
- 400 euro voor paren zonder ten laste komende kinderen;
- 500 euro voor paren met ten laste komende kinderen.

Daarnaast wordt de toeslag met 50 euro verhoogd voor elk ten laste komend kind van 12 tot 18 jaar in het huishouden.

Bij de resultaten van deze rapportage worden de saldi van huishoudens die recht hebben op de individuele inkomenstoeslag apart gepresenteerd, omdat niet elke inwoner van Dronten met een laag inkomen hiervoor in aanmerking komt.

3.2.4 Maatschappelijke participatie en toegankelijkheidsbijdrage

De Maatschappelijke participatie en toegankelijkheidsbijdrage is bedoeld om huishoudens met een laag inkomen in de gelegenheid te stellen deel te nemen aan sportieve en culturele activiteiten.

Huishoudens met een inkomen tot 110 procent van het wettelijk sociaal minimum kunnen hier gebruik van maken. Zij krijgen een pas, de Pas van Dronten, waarmee ze gebruik kunnen maken van kortingen en aanbiedingen bij deelnemende aanbieders. Op de pas staat een persoonlijk tegoed.

Het maximale jaarbudget op de Pas van Dronten verschilt:

- Voor paren (per persoon): 150 euro per persoon
- Voor alleenstaande(n) (ouders): 170 euro per persoon
- Voor kinderen van 3 t/m 11 jaar: 320 euro per kind
- Voor kinderen van 12 t/m 17 jaar: 425 euro per kind

Het tegoed op de Pas van Dronten kan worden ingezet bij diverse organisaties die sportieve en culturele activiteiten aanbieden. Pashouders van 18 jaar en ouder kunnen ook een vergoeding krijgen voor een internetabonnement. Ook kunnen cadeaukaarten voor sportartikelen en -kleding bij Scapino Dronten worden afgeschreven van het tegoed op de Pas van Dronten. Hiervoor geldt een maximumbedrag van 100 euro per pashouder. Dit geldt zowel voor volwassenen als kinderen. Er zijn alleen kaarten van 50 euro beschikbaar. Er kan dus 50 euro of 100 euro van de pas worden afgeschreven.

In de begrotingen gaan we ervan uit dat men de maximale vergoedingen per jaar ook daadwerkelijk gebruikt. Het bedrag is verdeeld over de posten "kleding en schoenen" (50 euro) en "sociale participatie" (het resterende bedrag).

3.2.5 Computerregeling

Kinderen die voor het eerst naar de middelbare school gaan, hebben recht op eenmalige vergoeding van maximaal 400 euro voor een computerpakket. Hiermee kunnen zij een desktop, laptop of tablet, inclusief toebehoren, bekostigen. Het computerpakket geldt voor elk kind in het huishouden dat van de basisschool naar de middelbare school gaat. Men komt voor deze Computerregeling in aanmerking als de middelbare school geen Computerregeling heeft.

De leeftijden van de kinderen in de onderzochte huishoudtypen (14 en 16 jaar) sluiten niet aan bij de overgang van de basisschool naar de middelbare school. Echter, de desktop, laptop of tablet zal meerdere jaren meegaan. Zonder deze bijdrage in natura zou het huishouden hier geld voor moeten reserveren om de aankoop te kunnen bekostigen. Daarom hebben we de vergoeding van 400 euro als maandbedrag verrekend met de post "onderwijs", waarin de kosten voor een computer zijn verwerkt. Hierbij is het bedrag verdeeld over 5 jaar, het gemiddeld aantal schooljaren.

3.2.6 Overige regelingen

Naast bovengenoemde regelingen, kent de gemeente Dronten nog een aantal voorzieningen voor huishoudens met een laag inkomen. Deze regelingen nemen we niet mee in de begrotingen. Het gaat dan om voorzieningen die bedoeld zijn voor huishoudens die in aanmerking komen voor hulp van de voedselbank, wat (gedeeltelijk) een andere doelgroep is dan de doelgroep van het gemeentelijk minimabeleid.

Andere regelingen zijn een vorm van noodhulp, die ook niet in de standaard maanbegrotingen passen. Voor de volledigheid van dit rapport worden de regelingen hieronder wel besproken.

Speelgoedbank Dronten

Via de Speelgoedbank kunnen kinderen, ouders en grootouders via een strippenkaart cadeautjes halen. Voor verjaardagen, maar ook bijvoorbeeld voor het behalen van zwemdiploma etc. De Speelgoedbank kent ook een Sinterklaasactie.

Stichting Jarige Job en Cake for Kids

De Voedselbank werkt samen met Stichting Jarige Job. Hierbij zorgt de voedselbank ervoor dat de ouders voor de verjaardag van het kind, de Jarige Job verjaardag box ontvangen.

Daarnaast maakt Cake for Kids voor de kinderen van 1 tot 12 jaar waarvan het gezin gebruik maakt van de voedselbank in Biddinghuizen, Dronten of Swifterbant een verjaardagstaart.

Fietsenplan

Via het fietsenplan in Dronten kan met hulp van het Netwerk Burgers in de Knel, Kwintes, de gemeente Dronten en de lokale fietsmakers een fiets op maat geleverd worden aan mensen in financiële moeilijkheden.

It's Kringloop

Via een pasje van de Voedselbank kunnen ouders ieder kwartaal enkele setjes kleding uitzoeken.

Betty Dekker Fonds

Het Betty Dekker Fonds biedt in gevallen van bijzondere, individuele nood, inwoners van de gemeente Dronten financiële of materiële steun als daar niet óf op onvoldoende wijze in kan worden voorzien. Het Fonds beoordeelt alle aanvragen zorgvuldig en bekijkt of er andere mogelijkheden zijn voor steun. Als dat niet het geval is, kunnen inwoners vanuit het Betty Dekker Fonds goederen ontvangen tot een maximum van 300 euro voor de aanschaf van bijvoorbeeld huishoudelijke apparatuur.

3.2.7 Kinderopvang en peuterspeelzaal

Op grond van de Wet kinderopvang kunnen ouders van kinderen tot en met de basisschoolleeftijd een tegemoetkoming toegekend krijgen voor de kosten van kinderopvang, de kinderopvangtoeslag. Vervolgens resteert een eigen bijdrage voor deze kosten. Voor deze eigen bijdrage is een vergoeding mogelijk als sprake is van medische kinderopvang. Daar wordt in deze rapportage niet van uitgegaan.

Alleenstaande ouders met een inkomen boven bijstandsniveau zullen enkele dagen per week werken en daarom gebruik maken van de kinderopvang. Bij 110 procent van het minimuminkomen wordt gerekend met 20 uur kinderopvang per week. De eigen bijdrage voor deze uren kinderopvang rekenen we mee in de begroting van alleenstaande ouders met jonge kinderen.

Een alleenstaande ouder met een bijstandsuitkering hoeft geen gebruik van de kinderopvang te maken. Daarom zijn in de begrotingen op 100 procent geen kosten voor kinderopvang opgenomen. Wel wordt ervan uitgegaan dat twee dagdelen per week gebruik wordt gemaakt van de peuteropvang. Ook paren zonder werk (met een bijstandsuitkering) of paren waarvan één van beide partners werkt (met een inkomen op 110 procent van de norm), zullen geen gebruik maken van de kinderopvang, maar van de peuteropvang.

Per 1 januari 2018 zijn peuterspeelzalen omgevormd tot kinderdagverblijven. Dit is geregeld in de Wet harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk. Hierdoor krijgen sommige ouders die gebruik maken van de peuteropvang recht op kinderopvangtoeslag. Eenverdieners (kostwinnergezin) of werkloze alleenstaande ouders komen niet in aanmerking voor kinderopvangtoeslag. In de gemeente Dronten komen ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag in aanmerking voor een gesubsidieerde peuterplek.

Zij betalen dan wel een inkomensafhankelijke ouderbijdrage. Deze ouderbijdrage is hetzelfde als voor ouders die wel recht hebben op kinderopvangtoeslag.

De kosten voor kinderopvang en de peuterspeelzaal zijn in de begrotingen opgenomen onder de post "kinderopvang". Voor de huishoudens die in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag of subsidie vanuit de gemeente, is dit in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

3.2.8 Bijzondere bijstand

De gemeente Dronten verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. Uitgangspunt hierbij is dat er geen draagkracht is bij een inkomen tot 110 procent van de geldende bijstandsnorm. Het inkomen boven 110 procent van de geldende bijstandsnorm wordt volledig als draagkracht aangemerkt.

De individuele bijzondere bijstand wordt in dit onderzoek niet meegenomen omdat deze sterk afhankelijk is van de persoonlijke situatie.

Uitzondering zijn de huishoudtypen met een zorgvraag. Bij deze huishoudtypen gaan we uit van een aantal veronderstellingen die worden beschreven in paragraaf 3.3. Indien voor een of meer van deze voorzieningen individuele bijzondere bijstand kan worden aangevraagd, wordt dit meegenomen in de begroting.

3.3 Voorzieningen voor huishoudens met een zorgvraag

In dit onderzoek worden tevens twee huishoudtypen met extra zorgkosten onderzocht, namelijk een alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd en een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd).

Om de begrotingen voor huishoudens met een zorgvraag op te maken, moeten zogenoemde zorgprofielen worden opgesteld. Vervolgens kan bepaald worden welke extra kosten dit huishoudens heeft, en welke vergoedingen daar tegenover staan. De profielen zijn opgesteld door het Nibud, in samenspraak met Ieder(in)².

Het profiel voor de huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd ziet er als volgt uit:

- Stofwisselingsziekte
- Longproblemen
- Hoog medicijngebruik (deels eigen bijdrage voor betalen)
- Rolstoelgebonden
- 2 uur huishoudelijke verzorging per week
- 12 uur persoonlijke verzorging per week
- 4 uur verpleging per week
- Woningaanpassing (drempels weg, traplift)
- Personenalarmering
- Gebruik belbus / collectief vervoer

² Ieder(In) is een belangenorganisatie voor mensen met een beperking of een chronische ziekte.

Voor de huishoudens vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd geldt het volgende zorgprofiel:

- Hartklachten
- Bril
- Gehoorapparaat
- Rollator
- Een medicijn dat door (aanvullende) zorgverzekering vergoed wordt
- Lichte vorm van incontinentie
- Maakt gebruik van de maaltijdvoorziening
- 3 uur huishoudelijke verzorging per week
- 14 uur persoonlijke verzorging per week
- 4 uur verpleging per week
- Personenalarmering
- Gebruik belbus/collectief vervoer
- Woningaanpassing (drempels weg, traplift)

Gezien het bovenstaande, zal de begroting van de huishoudens met een zorgvraag op diverse punten afwijken van de standaardbegrotingen:

De **huishoudelijke hulp** is in de gemeente Dronten een maatwerkvoorziening. Voor de maatwerkvoorziening geldt een eigen bijdrage via het CAK. De eigen bijdrage bedraagt maximaal 19 euro per maand. Voor paren onder de AOW-leeftijd geldt er geen eigen bijdrage.

Huishoudens met de AV Frieso Compleet (waar we in deze rapportage van uitgaan), krijgen de eigen bijdrage vergoed.

De **persoonlijke verzorging** en **verpleging** vallen in het basispakket van de zorgverzekering. Hierdoor komen er dus geen extra kosten bij.

Voor de **maaltijdvoorziening** gaan we uit van bezorging van een warme maaltijd aan huis door Tafeltje Dekje Dronten.

Een warme maaltijd zorgt voor meerkosten ten opzichte van de situatie waarin de warme maaltijd zelf wordt bereid. Voor deze meerkosten is geen bijzondere bijstand mogelijk, omdat de kosten behoren tot de algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan.

De kosten voor een warme maaltijd bij Tafeltje Dekje bedragen gemiddeld 7,50 euro per maaltijd. Hier worden de kosten voor een zelf bereide maaltijd (2,24 euro voor een alleenstaande 70+ volgens de Nibud prijzengids) weer vanaf gehaald, waarmee de meerkosten uitkomen op 5,26 euro. Voor vijf maaltijden per week komt dit neer op 113,97 euro per maand.

De meerkosten van de maaltijdvoorziening zijn in de begroting van de alleenstaande oudere met een zorgvraag opgenomen onder de post "voeding".

De huishoudens met een zorgvraag maken gebruik van **collectief vraagafhankelijk vervoer**.

Voor de Regiotaxi in de gemeente Dronten geldt een opstaptarief van 0,75 euro en een bijdrage per kilometer van 0,20 euro. Dit tarief geldt voor inwoners met een Wmo-indicatie. Hierbij geldt een maximale reisafstand van 35 kilometer. Na deze afstand kan verder worden gereisd tegen het commerciële taxitarief van 2,75 euro per kilometer.

In de begrotingen wordt gerekend met 4 ritten per maand van 10 kilometer enkele reis. Dit komt neer op een bedrag van 22 euro per maand. Daarnaast gaan we uit van 4 ritten per jaar van 50 kilometer enkele reis, wat neerkomt op een bedrag van 32,67 euro per maand.

Verder gaan we ervan uit dat er geen gebruik wordt gemaakt van de fiets; deze kosten (9,20 euro) zijn daarom uit de begroting gehaald. De extra vervoerskosten die uiteindelijk resteren (45,47 euro) zijn opgenomen onder de post "vervoer".

In het zorgprofiel van de alleenstaande vanaf de AOW-leeftijd wordt uitgegaan van een lichte vorm van incontinentie. Voor de **extra waskosten** die hierdoor ontstaan bij de alleenstaande oudere, gaan we uit van 2 keer per week extra wassen, wat neerkomt op 10,92 euro per maand.

Voor deze extra waskosten is in de gemeente Dronten bijzondere bijstand mogelijk, indien zij worden veroorzaakt door lichamelijke gebreken. Aangezien dit het geval is, komen er in de begroting van de alleenstaande oudere geen kosten bij.

Voor de eigen bijdrage voor **medicijnen** (voor huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd) rekenen we 226 euro op jaarbasis. Deze kosten worden verrekend met de uitgavenpost "eigen bijdragen/ betalingen zorg".

De kosten voor een **woningaanpassing** (drempels weg, traplift), die vanuit de Wmo wordt toegekend, worden doorgegeven aan het CAK voor de inning van de eigen bijdrage. Deze eigen bijdrage wordt óf betaald vanuit de AV Frieso Compleet (tot 130 procent van het toepasselijk minimum) óf men heeft de eigen bijdrage al betaald voor de huishoudelijke en persoonlijke verzorging. Daarom komen er voor deze woningaanpassingen geen extra kosten meer bij.

De kosten voor de **personenalarmering** worden in de gemeente Dronten vergoed via de collectieve zorgverzekering. Deze kosten drukken dus niet op de begroting van huishoudens met een zorgvraag die in aanmerking komen voor de AV Frieso Compleet.

Naast bovengenoemde zorgkosten rekenen we nog 8 euro per maand voor **attentiekosten** voor hulp van burens, vrienden, etc. Deze kosten zijn opgenomen onder de post 'eigen bijdragen/betalingen zorg'.

Zorgkosten zijn individueel bepaald

In dit rapport is gekozen voor een bepaalde zorgvraag om het effect van zorgkosten en tegemoetkomingen voor deze kosten op de bestedingsruimte van huishoudens met een laag inkomen in kaart te brengen. De zorgvraag is een weergave van vaak voorkomende kosten. In werkelijkheid hebben mensen te maken met zeer uiteenlopende zorgbehoeftes en varieert de hoogte van de zorgkosten sterk in individuele gevallen. Dat betekent dat conclusies die getrokken worden op basis van de uitkomsten, rekening houdend met de zorgvraag zoals die in dit rapport is geformuleerd, niet zonder meer gelden voor iedereen met zorgkosten. Het geeft wel aan dat een deel van de vaak voorkomende zorgkosten wordt vergoed. En dat mensen in veel gevallen daarnaast nog eigen betalingen in verband met zorg hebben.

4 Resultaten

4.1 Saldo inkomsten min uitgaven

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van het onderzoek.

Een en ander wordt schematisch weergegeven in tabel 1 op de volgende pagina. De tabel bevat per voorbeeldhuishouden een overzicht van het saldo van inkomsten min uitgaven bij verschillende inkomensniveaus. Achtereenvolgens is het saldo weergegeven nadat:

- alleen de uitgaven uit het basispakket zijn gedaan;
- zowel de uitgaven uit het basispakket als voor sociale participatie zijn gedaan;
- alleen de uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, rekening houdend met de Individuele Inkomenstoeslag (IIT);
- zowel de uitgaven uit het basispakket als voor sociale participatie zijn gedaan, rekening houdend met de Individuele Inkomenstoeslag (IIT).

Verder is de volgende codering weergegeven:

- Een negatief saldo op de maandbegroting is in rood weergegeven.
- Als een hoger inkomen leidt tot minder bestedingsruimte dan is dit bij het betreffende inkomensniveau aangegeven met een rood pijltje.

Uit de tabel valt af te lezen dat er voor een alleenstaande met een bijstandsuitkering 115 euro per maand resteert nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan. Als naast de uitgaven uit het basispakket ook alle uitgaven aan sociale participatie zijn gedaan, dan is er een bestedingsruimte van 25 euro. Hierbij is rekening gehouden met alle landelijke en lokale inkomensondersteunende maatregelen.

4.2 Bestedingsruimte

4.2.1 Na invulling van alleen het basispakket

Uit de tweede kolom ('saldo na basispakket') blijkt dat alle onderzochte huishoudens voldoende inkomsten hebben om de uitgaven uit het basispakket te betalen.

4.2.2 Na invulling van het basispakket inclusief sociale participatie

a. Alleenstaande

Een alleenstaande heeft, nadat alle uitgaven uit zowel het basispakket als het pakket voor sociale participatie zijn gedaan, geen tekorten op de maandbegroting. Op bijstandsniveau is er een bestedingsruimte van 25 euro, op 110 procent van de norm is dit 40 euro.

b. Alleenstaande oudere

Bij een alleenstaande oudere is het saldo hoger dan bij een alleenstaande onder de AOW-leeftijd. Dat komt omdat de AOW-uitkering hoger is dan de bijstandsuitkering en doordat de bijstandsuitkering vanaf de AOW-leeftijd hoger is dan onder de AOW-leeftijd. We gaan voor ouderen weliswaar uit van iets hogere uitgaven voor energie en niet-vergoede ziektekosten (zelfzorgmiddelen), maar die worden enigszins gedempt door iets lagere uitgaven aan verzekeringen en vervoer.

c. Eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)

Het eenoudergezin met 2 jongere kinderen heeft ruim voldoende bestedingsruimte om naast alle uitgaven uit het basispakket alle uitgaven uit het pakket voor sociale participatie te kunnen doen.

d. Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Ook het eenoudergezin met kinderen van 14 en 16 jaar kan zowel het basispakket als de kosten voor sociale participatie bekostigen. De bestedingsruimte per maand is lager dan bij het eenoudergezin met jonge kinderen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de hogere kosten voor onderwijs, voeding en vervoer.

De hogere uitgaven van oudere kinderen worden enigszins gecompenseerd door iets hogere landelijke toeslagen (kinderbijslag en kindgebonden budget).

e. Paar zonder kinderen

Het paar zonder kinderen heeft op bijstandsniveau een bestedingsruimte van 30 euro. Dit is lager dan het saldo van alleenstaande ouders, die ook kosten van kinderen hebben. Een belangrijke oorzaak van de lagere bestedingsruimte ligt in het feit dat een paar de kosten van twee volwassenen moet dragen, zoals de kosten van de zorgverzekering, kleding en voeding. Deze kosten worden niet gecompenseerd door de hogere bijstandsnorm voor een paar, ten opzichte van de norm voor een alleenstaande (ouder).

f. Paar met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)

Ook het paar met twee jonge kinderen heeft op geen van de onderzochte inkomensniveaus te maken met een tekort. Met alleen een bijstandsuitkering is er een bestedingsruimte van 133 euro per maand, dit loopt op naar 175 euro op 110 procent.

g. Paar met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Het paar met twee oudere kinderen kan de maandbegroting niet rondkrijgen. Op bijstandsniveau is er een maandelijks tekort van 59 euro. Op 110 procent is het tekort nog 29 euro. Zoals hierboven aangegeven, is het saldo van het paar met jonge kinderen wel positief. De hogere kinderbijslag en het hogere kindgebonden budget voor oudere kinderen wegen niet op tegen de hogere uitgaven die oudere kinderen met zich meebrengen, aan onder meer onderwijs, voeding en kleding. Ook het hogere tegoed op de Pas van Dronten voor oudere kinderen kan dit niet compenseren.

h. Alleenstaande met zorgvraag

De alleenstaande onder de AOW-leeftijd met zorgvraag heeft ook maandelijks met tekorten te maken: op bijstandsniveau is dit tekort 58 euro, op 110 procent van de norm is er maandelijks 43 euro tekort. Deze tekorten worden veroorzaakt door de zorgkosten, zoals extra vervoerskosten, eigen bijdrage medicijnen en attentiekosten. Zonder zorgkosten heeft een alleenstaande een positief saldo.

i. Alleenstaande oudere met zorgvraag

De alleenstaande oudere met een zorgvraag heeft vooral dankzij de hogere bijstandsuitkering vanaf de AOW-leeftijd en het gegeven dat de AOW-uitkering hoger is dan de bijstandsuitkering meer bestedingsruimte dan de alleenstaande onder de AOW-leeftijd. Ook met extra zorgkosten is er dan ook geen tekort zichtbaar. Wel is de bestedingsruimte fors minder dan zonder zorgkosten. Naast de extra vervoerskosten en de attentiekosten, zijn het hier vooral de kosten van de maaltijdvoorziening die op de begroting drukken.

Tabel 1. Overzicht saldo inkomsten min uitgaven per maand

a. Alleenstaande		inclusief inkomenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€	115	€ 25	€ 140	€ 50
110%	€	130	€ 40	€ 155	€ 65
b. Alleenstaande oudere		inclusief inkomenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€	326	€ 237		
110%	€	286 ↓	€ 196 ↓		
c. eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 & 5 jaar)		inclusief inkomenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€	444	€ 308	€ 485	€ 350
110%	€	471	€ 335	€ 512	€ 377
d. eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)		inclusief inkomenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€	244	€ 96	€ 294	€ 146
110%	€	283	€ 135	€ 333	€ 185
e. Paar zonder kinderen		inclusief inkomenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€	173	€ 30	€ 206	€ 63
110%	€	202	€ 58	€ 235	€ 92
f. paar met 2 jonge kinderen (3 & 5 jaar)		inclusief inkomenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€	322	€ 133	€ 364	€ 175
110%	€	364	€ 175	€ 406	€ 217
g. paar met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)		inclusief inkomenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€	143	€ -59	€ 193	€ -9
110%	€	173	€ -29	€ 223	€ 21
h. Alleenstaande met zorgvraag		inclusief inkomenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€	32	€ -58	€ 57	€ -33
110%	€	47	€ -43	€ 72	€ -18
i. Alleenstaande oudere met zorgvraag		inclusief inkomenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€	149	€ 59		
110%	€	108 ↓	€ 19 ↓		

4.3 Armoedeval

Een armoedeval ontstaat als een huishouden op een bepaald inkomensniveau minder overhoudt dan op het voorliggende, lagere inkomensniveau.

In de gemeente Dronten doet dit zich voor bij de oudere alleenstaande, zowel met als zonder zorgvraag. Deze huishoudens hebben met een volledig AOW-uitkering meer bestedingsruimte dan op 110 procent van de norm. In dit geval spreken we niet direct van een armoedeval, omdat ouderen over het algemeen niet 'uitstromen' naar een hoger inkomen. Wel is het dus zo dat een gepensioneerde met een kleine pensioenuitkering minder bestedingsruimte heeft dan met alleen een AOW-uitkering.

In dit onderzoek rekenen we bij ouderen op 100 procent met een AOW-uitkering (omdat dit het vaakst voorkomt) en op 110 procent en hoger met de bijstandsnormen voor AOW-gerechtigden. Deze grenzen bepalen immers of de oudere wel of niet in aanmerking komt voor inkomensondersteunende voorzieningen. Het inkomen op 110 procent is lager dan 1,1 maal een AOW-uitkering, omdat de bijstandsnorm voor ouderen lager is dan een AOW-uitkering.

Omdat op 110 procent enkele uitgavenposten toenemen (zoals de lokale lasten, aangezien er geen recht meer is op volledige kwijtschelding), leidt dit onder de streep tot een lagere bestedingsruimte dan bij een volledige AOW-uitkering.

4.4 Huishoudens met langdurig een laag inkomen

Huishoudens in de gemeente Dronten die drie jaar of langer een inkomen hebben dat niet hoger is dan 110 procent van de geldende bijstandsnorm, komen in aanmerking voor de Individuele inkomenstoeslag (IIT). De hoogte van de toeslag hangt af van het huishoudtype.

In tabel 1 staan in de laatste 2 kolommen de saldi van de inkomsten min de uitgaven uitgewerkt waarbij ook rekening is gehouden met de IIT.

Als we kijken naar de bestedingsruimte inclusief de IIT zien dat het tekort bij paren met oudere kinderen op 110 procent omslaat naar een positief saldo. Dit tekort wordt door de IIT dus volledig gecompenseerd. Dit geldt niet voor het tekort op bijstandsniveau, dat uiteraard wel kleiner wordt.

Bij een alleenstaande met een zorgvraag, die in aanmerking komt voor de IIT, blijven er tekorten bestaan, zowel op bijstandsniveau als op 110 procent.

5 Vergelijking 2017 – 2021

De gemeente Dronten heeft in 2017 ook een minima-effectrapportage laten uitvoeren. In dit hoofdstuk wordt een vergelijking gemaakt tussen de uitkomsten van vier jaar geleden met de resultaten van dit jaar. Hierbij is gebruik gemaakt van de cijfers zoals deze zijn opgenomen in de aangepaste versie van 2017, waarbij met een iets ander tegoed op de Pas van Dronten is gerekend.

5.1 Aanpassingen van de begrotingen

In tabel 2 zijn de saldi van de inkomsten en uitgaven over de jaren 2017 en 2021 naast elkaar gezet. In de laatste twee kolommen zijn de verschillen tussen beide jaren weergegeven. De bedragen worden weergegeven in hele euro's, waardoor optellingen een euro te laag of te hoog kunnen lijken.

De verschillen zijn niet één-op-één te herleiden tot één hoofdoorzaak, aangezien de begrotingen jaarlijks op diverse punten worden aangepast. De volgende factoren spelen een rol:

In 2019 is de opbouw van de begroting veranderd. Waar we voorheen spraken over 'basispakket' en 'restpakket' is er nu een basispakket en een pakket voor sociale participatie. De werkgerelateerde uitgaven, waar huishoudens mee te maken krijgen als ze gaan werken (bij een inkomen boven bijstandsniveau) zijn nu onderdeel van het basispakket, terwijl die kosten in 2017 in het restpakket vielen.

Ook de kosten van een huisdier en zakgeld voor de kinderen vielen in het restpakket. Beide bedragen worden vanaf 2019 niet meer in de begroting opgenomen. Het hebben van een huisdier is een keuze, die men kan bekostigen uit de bestedingsruimte die over is nadat de kosten uit het basispakket en de kosten voor sociale participatie zijn gedaan. In 2017 rekenden we voor een huisdier met een bedrag van 17 euro per maand. (Voor huishoudens die geen recht hadden op kwijschelding kwam daar de hondenbelasting nog bij, waarmee de totale kosten voor een huisdier uitkwamen op 23 euro per.)

In de begrotingen wordt ook geen zakgeld voor de kinderen meer meegenomen. Ouders kunnen hiervoor kiezen maar kunnen ook stimuleren dat hun kind een bijbaantje gaat zoeken om zelf wat geld te verdienen. Het zakgeld voor twee oudere kinderen bedroeg in 2017 gemiddeld 36 euro per maand. Voor kinderen van vijf jaar en jonger is geen zakgeld meegerekend.

De betekent voor huishoudens zonder kinderen of met jonge kinderen dat zij in 2017 extra uitgaven voor een huisdier hadden van 17 euro per maand. Huishoudens met oudere kinderen hadden daarnaast extra kosten aan zakgeld, wat neerkomt op totaal 53 euro per maand.

Verder zijn aan de inkomstenkant zowel de uitkeringen als de toeslagen hoger geworden. Zo is een bijstandsuitkering voor een alleenstaande (ouder) gestegen van 987 euro in 2017 naar 1075 euro in 2021. Voor een paar steeg de bijstand van 1.409 euro naar 1.536 euro. De zorgtoeslag is voor een alleenstaande met 19 euro gestegen en voor een paar met 37 euro en ook de kindgebonden toeslagen namen over de gehele linie toe. De toename van de huurtoeslag hangt uiteraard ook samen met de hogere huur waarmee in 2021 is gerekend.

Ten slotte is bij de huishoudens met een zorgvraag in 2021 een iets andere methodiek gehanteerd. Daarom kunnen deze huishoudens niet in de vergelijking worden meegenomen.

Naast bovengenoemde wijzigingen in de begrotingen, zijn enkele bedragen aangepast die samenhangen met (beleids)keuzes van de gemeente Dronten:

- In de eerste plaats werd in 2017 gerekend met lagere huren: 460 euro voor een- en tweepersoonshuishoudens en 510 euro voor meerpersoonshuishoudens. In 2021 rekenen we met de grenzen van het passend toewijzen, wat neerkomt op 633 euro voor een- en tweepersoonshuishoudens en 678 euro voor meerpersoonshuishoudens. Deze verschillen worden gedeeltelijk gecompenseerd door de huurtoeslag; uiteindelijk resulteert dit in verschillen van 65 euro voor een- en tweepersoonshuishoudens en 64 euro voor meerpersoonshuishoudens (op bijstandsniveau).
- Ten tweede is de premie van de collectieve zorgverzekering in 2021 hoger dan in 2017. In 2017 bedroeg de premie 126 euro per maand. In 2021 is dit 146 euro.
- Ten slotte is het minimabeleid van de gemeente Dronten op enkele punten aangepast. Het bedrag op de Pas van Dronten voor alleenstaanden en gehuwden is met 50 euro verhoogd. In de begrotingen is dit verwerkt in de post “kleding en schoenen”, omdat we er in de berekeningen van uit zijn gegaan dat ieder gezinslid een cadeaukaart van 50 euro voor sportkleding bij Scapino Dronten heeft afgeschreven van het tegoed op de Pas van Dronten.
Daarnaast is de Individuele inkomens toeslag aangepast. In plaats van een toekenning op basis van gezinssamenstelling wordt de toekenning gebaseerd op het aantal volwassenen (een bedrag per volwassene), het aantal jonge kinderen en het aantal oudere kinderen. Met een dergelijke aanpassing wordt binnen de individuele inkomens toeslag rekening gehouden met het feit dat volwassenen het duurste zijn en dat de kosten van oudere kinderen weer hoger zijn dan die van jongere kinderen.

Zoals hierboven is aangegeven zijn in 2021 de werkgerelateerde uitgaven opgenomen in het basispakket, terwijl deze kosten in 2017 in het restpakket vielen. Daarom is het het zuiverst om de saldi te vergelijken waarbij zowel de kosten uit het basispakket als de kosten voor sociale participatie in beschouwing worden genomen.

Tabel 2. Vergelijking saldo na basispakket en sociale participatie 2021 – 2017, zonder IIT

a. Alleenstaande		2021		2017	Verschil 2021-2017	
100%	€	25	€	-7	€	32
110%	€	40	€	-21	↓	61
b. Alleenstaande oudere						
100%	€	237	€	153	€	84
110%	€	196	↓	140	↓	57
c. Eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 & 5 jaar)						
100%	€	308	€	222	€	86
110%	€	335	€	198	↓	137
d. Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)						
100%	€	96	€	-2	€	98
110%	€	135	€	-25	↓	160
e. Paar zonder kinderen						
100%	€	30	€	-36	€	66
110%	€	58	€	-18	€	76
f. Paar met 2 jonge kinderen (3 & 5 jaar)						
100%	€	133	€	24	€	109
110%	€	175	€	43	€	132
g. Paar met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)						
100%	€	-59	€	-179	€	120
110%	€	-29	€	-160	€	132

5.2 Vergelijking resultaten zonder IIT

Vergelijking bestedingsruimte

Uit tabel 2 valt af te lezen dat alle onderzochte huishoudtypen er op alle onderzochte inkomensniveaus op vooruit zijn gegaan. Hierdoor hebben alleenstaanden, eenoudergezinnen met oudere kinderen en paren zonder kinderen niet meer met tekorten op de maandbegroting te maken. Paren met oudere kinderen komen nog wel te kort, hoewel deze tekorten een stuk lager zijn dan in 2017.

De hogere bestedingsruimte in 2021 wordt in de eerste plaats veroorzaakt door de inkomstenkant; zoals hierboven aangegeven zijn zowel de uitkeringen als de landelijke toeslagen hoger geworden.

Aan de uitgavenkant zien we vooral het effect van het hogere tegoed op de Pas van Dronten, wat zijn weerslag heeft op de reserveringsuitgaven (kleding en schoenen).

Al met al zijn de huishoudens met kinderen er het meest op vooruit gegaan en de paren met oudere kinderen in het bijzonder. Dit is zeer positief aangezien dit huishoudtype met de grootste tekorten te maken heeft.

Desondanks blijft het saldo van de inkomsten en uitgaven van dit huishouden ook in 2021 negatief.

Vergelijking armoedevallen

In 2017 waren enkele armoedevallen zichtbaar die zich in 2021 niet meer voordoen. Het gaat om alleenstaanden en eenoudergezinnen op 110 procent van de geldende bijstandsnorm.

Dat alleenstaanden en eenoudergezinnen in 2017 op 110 procent van de norm minder bestedingsruimte hadden dan op 100 procent, werd voor een groot deel veroorzaakt door het feit dat deze huishoudens in 2017 op 110 procent geen recht meer hadden op kwijtschelding van lokale lasten.

In 2021 hebben alleenstaanden en eenoudergezinnen met oudere kinderen bij een inkomen op 110 procent van de norm nog recht op gedeeltelijke kwijtschelding. Dat dit in 2017 niet het geval was, heeft te maken met de lagere huren waar in dat jaar mee gerekend is. Bij de berekening van de kwijtschelding wordt gecorrigeerd voor de eigen uitgaven aan huur en voor nominale ziektekostenpremies. Bij een hogere huur is sprake van een hogere correctie, waardoor in 2021 ook bij een inkomen op 110 procent nog recht op kwijtschelding is.

Eenoudergezinnen met jonge kinderen hebben in 2021 zelfs recht op volledige kwijtschelding, omdat voor deze gezinnen ook rekening wordt gehouden met de kosten voor kinderopvang.

5.3 Vergelijking resultaten inclusief IIT

De gemeente Dronten heeft ook de Individuele Inkomenstoelage (IIT) aangepast. In plaats van een toekenning op basis van gezinssamenstelling wordt de toekenning gebaseerd op het aantal volwassenen (een bedrag per volwassene), het aantal jonge kinderen en het aantal oudere kinderen. Met een dergelijke aanpassing wordt binnen de

individuele inkomenstoeslag rekening gehouden met het feit dat volwassenen het duurste zijn en dat de kosten van oudere kinderen weer hoger zijn dan die van jongere kinderen.

In tabel 3 zijn de resultaten van 2021 en 2017 inclusief IIT met elkaar vergeleken.

Tabel 3. Vergelijking saldo na basispakket en sociale participatie 2021 – 2017, inclusief IIT

a. Alleenstaande		2021		2017		Verskil 2021-2017		
	100%	€	50	€	14	€	36	
	110%	€	65	€	-0	↓	€	65
c. Eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 & 5 jaar)								
	100%	€	350	€	263	€	86	
	110%	€	377	€	240	↓	€	137
d. Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)								
	100%	€	146	€	40	€	106	
	110%	€	185	€	16	↓	€	169
e. Paar zonder kinderen								
	100%	€	63	€	-7	€	70	
	110%	€	92	€	11	€	80	
f. Paar met 2 jonge kinderen (3 & 5 jaar)								
	100%	€	175	€	66	€	109	
	110%	€	217	€	85	€	132	
g. Paar met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)								
	100%	€	-9	€	-137	€	129	
	110%	€	21	€	-119	€	140	

Vergelijking bestedingsruimte

Ook inclusief IIT zijn alle onderzochte huishoudtypen er op alle onderzochte inkomensniveaus op vooruit zijn gegaan. Het paar met oudere kinderen met een inkomen op 110 procent en recht op IIT, heeft in 2021 geen tekort meer.

Het verschil in bestedingsruimte is gelijk of iets groter als vergeleken wordt met de situatie zonder IIT (tabel 2). Alleenstaanden gaan er inclusief IIT vier euro méér op vooruit, gezinnen met oudere kinderen gaan er 8 tot 9 euro méér op vooruit en voor gezinnen met jonge kinderen zijn de verschillen tussen 2017 en 2021 gelijk, of zij nu wel of niet voor de IIT in aanmerking komen.

Vergelijking armoedevallen

Als gekeken wordt naar de armoedevallen in 2017 en 2021, dan geldt hetzelfde als in de situatie zonder IIT: alleenstaanden en eenoudergezinnen hadden in 2017 te maken met een armoedeval op 110 procent, terwijl dit in 2021 niet meer het geval is.

6 Conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk beschrijft, naar aanleiding van de resultaten in de vorige hoofdstukken, de conclusies. Daarnaast worden er verschillende adviezen gegeven voor de aanpassing van regelingen in het kader van het minimabeleid van de gemeente Dronten.

6.1 Conclusies

Welke huishoudens hebben het moeilijk?

Paren met twee oudere kinderen kunnen, zowel op bijstandsniveau als op 110 procent van de norm, de uitgaven voor het basispakket plus de uitgaven voor sociale participatie niet bekostigen.

De belangrijkste oorzaak van dit tekort ligt in het feit dat paren de kosten voor twee volwassenen moeten dragen. Ter vergelijking, een eenoudergezin ontvangt 70 procent van de norm voor een paar plus de alleenstaande ouderkop vanuit het kindgebonden budget, wat samen neerkomt op ongeveer 90 procent van de norm. De extra inkomsten voor paren (van ongeveer 10 procent) ten opzichte van het eenoudergezin wegen vaak niet op tegen de kosten voor een extra volwassene aan bijvoorbeeld voeding, kleding en de zorgverzekering. Voor paren met kinderen komen daar nog extra uitgaven bij. Met name oudere kinderen drukken sterk op de begroting. Deze kosten worden niet volledig gecompenseerd door (leeftijdsafhankelijke) kindgebonden toeslagen.

Bovengenoemde factoren vinden hun oorsprong in het Rijksbeleid. Gemeenten kunnen via het eigen beleid trachten de gevolgen hiervan te repareren. De gemeente Dronten kent al een aantal inkomensondersteunende regelingen om de bestedingsruimte voor paren met kinderen te verruimen, zoals de Maatschappelijke participatie en toegankelijkheidsbijdrage, een computerrregeling en de collectieve aanvullende zorgverzekering. Desondanks is de bestedingsruimte negatief.

Paren met jongere kinderen hebben niet met tekorten op de begroting te maken. Dit komt doordat de landelijke toeslagen (kinderbijslag en kindgebonden budget) en het gemeentelijk minimabeleid de extra kosten van de twee jonge kinderen meer dan compenseren.

Naarmate de kinderen ouder worden, nemen bepaalde uitgaven toe, waardoor de bestedingsruimte afneemt. Zoals hierboven aangegeven, drukken oudere kinderen zo zwaar op de begroting dat er maandelijks tekorten ontstaan, die niet door de hogere landelijke toeslagen voor oudere kinderen gecompenseerd worden.

Ook alleenstaanden onder de AOW-gerechtigde leeftijd hebben het moeilijk. Zij houden, als alle uitgaven uit het basispakket én alle uitgaven voor sociale participatie zijn gedaan, 25 euro per maand over bij een inkomen op bijstandsniveau. Dat maakt dit huishouden erg kwetsbaar. Als er sprake is van persoonlijk onvermijdbare uitgaven (onverwachte zorgkosten, een hogere huur, schulden, etc.) dan zal dit al snel leiden tot een tekort. Alleenstaanden die met extra zorgkosten te maken hebben, hebben op bijstandsniveau een maandelijks tekort van 58 euro. Het verschil in saldo met de alleenstaande zonder extra zorgkosten is afhankelijk van de hoogte van de zorgkosten die sterk individueel zijn bepaald. Wel zien we dat veel van de extra zorgkosten vergoed worden vanuit de collectieve zorgverzekering. Daarnaast is er nog de mogelijkheid van belastingaftrek voor specifieke zorgkosten.

Wanneer de gemeente de alleenstaande met een zorgvraag extra wil ondersteunen, moet daarom eerst de vraag beantwoord worden of zij zich wil richten op de compensatie van de zorgkosten of op de financiële positie van alleenstaanden in het algemeen. Het zijn namelijk niet de zorgkosten die leiden tot een lage bestedingsruimte, maar deze kosten maken wel het verschil tussen een (klein) overschot en een tekort. Andere persoonlijk onvermijdbare kosten (bijvoorbeeld afbetalingen van een schuld of een hoge huur) kunnen bij de alleenstaande al snel tot een tekort leiden.

Welke huishoudens kennen armoedevallen?

Oudere alleenstaanden (zowel met als zonder zorgvraag) krijgen te maken met een lager besteedbaar inkomen op 110 procent. Dit heeft voornamelijk te maken met de systematiek van dit onderzoek: op 100 procent rekenen we met een volledige AOW-uitkering, terwijl we bij de hogere inkomensniveaus uitgaan van een bijstanduitkering voor AOW-gerechtigden. Omdat op 110 procent de uitgaven iets toenemen, leidt dit onder de streep tot een lagere bestedingsruimte dan bij een volledige AOW-uitkering.

Wat zijn de effecten van de maatregelen die naar aanleiding van het rapport uit 2017 zijn genomen?

De gemeente Dronten heeft ook in 2017 een minima-effectrapportage laten uitvoeren. Naar aanleiding van deze rapportage heeft de gemeenten enkele maatregelen getroffen:

- Het bedrag op de Pas van Dronten voor alleenstaanden en gehuwden is met 50 euro verhoogd. In de begrotingen is dit verwerkt in de post “kleding en schoenen”, omdat we er in de berekeningen van uit zijn gegaan dat ieder gezinslid een cadeaukaart van 50 euro voor sportkleding bij Scapino Dronten heeft afgeschreven van het tegoed op de Pas van Dronten.
- Daarnaast is de Individuele inkomens toeslag aangepast. In plaats van een toekenning op basis van gezinssamenstelling wordt de toekenning gebaseerd op het aantal volwassenen (een bedrag per volwassene), het aantal jonge kinderen en het aantal oudere kinderen. Met een dergelijke aanpassing wordt binnen de individuele inkomens toeslag rekening gehouden met het feit dat volwassenen het duurste zijn en dat de kosten van oudere kinderen weer hoger zijn dan die van jongere kinderen.

Om de effecten van deze maatregelen in beeld te brengen, zijn in hoofdstuk 5 de resultaten van 2017 en 2021 naast elkaar gezet. De getroffen maatregelen kunnen echter niet geïsoleerd worden van andere ontwikkelingen. Zo zijn zowel de uitkeringen als de toeslagen in 2021 hoger dan in 2017. Ook de prijzen van de diverse uitgavenposten worden jaarlijks aangepast.

Al deze ontwikkelingen tezamen laten het volgende beeld zien:

Alle onderzochte huishoudtypen zijn er op alle onderzochte inkomensniveaus op vooruit gegaan. Hierdoor hebben alleenstaanden, eenoudergezinnen met oudere kinderen en paren zonder kinderen niet meer met tekorten op de maandbegroting te maken. De huishoudens met kinderen zijn er het meest op vooruit gegaan en de paren met oudere kinderen in het bijzonder. Dit is zeer positief aangezien dit huishoudtype met de grootste tekorten te maken heeft. Desondanks blijft het saldo van de inkomsten en uitgaven van dit huishouden ook in 2021 negatief. De tekorten zijn wel een stuk lager zijn dan in 2017.

Ook als we kijken naar de saldi inclusief IIT zijn alle onderzochte huishoudtypen er op alle onderzochte inkomensniveaus op vooruit gegaan. Bovendien heeft het paar met oudere kinderen met een inkomen op 110 procent en recht op IIT in 2021 geen tekort meer.

Zoals hierboven al aangegeven zijn de hogere saldi in 2021 niet alléén toe te schrijven aan de maatregelen die de gemeente Dronten heeft genomen, maar deze maatregelen hebben hier wel positief aan bijgedragen. Door het hogere tegoed op de Pas van Dronten zijn alle saldi in 2021 hoger geworden. Door de aanpassing van de IIT zijn bovendien de huishoudens die het het hardst nodig hadden, huishoudens met (oudere) kinderen, er het meest op vooruit gegaan.

6.2 Aanbevelingen

Verminder niet-gebruik regelingen

De gemeente Dronten kent een ruimhartig minimabeleid, bijna alle onderzochte huishoudtypen kunnen de maandbegroting rond krijgen. Hierbij moet de gemeente het volgende goed in het oog houden: in de berekeningen is ervan uitgegaan dat alle aanspraken op landelijke en lokale regelingen zijn aangevraagd. Dat is echter niet voor ieder huishouden een vanzelfsprekendheid.³

De gemeente Dronten kan het gebruik van lokale regelingen stimuleren door hieraan publiciteit te geven en de toegang tot deze regelingen te vereenvoudigen.

Ook voorlichting door intermediairs is vaak doeltreffend. Het is daarbij belangrijk dat de intermediairs bekend zijn met alle regelingen die de gemeente Dronten te bieden heeft en dat zij ook continu op de hoogte worden gebracht van veranderingen in inkomensondersteunende maatregelen.

Om het niet-gebruik te verminderen, kan de gemeente ook het wijknetwerk inzetten. Het wijknetwerk bestaat uit professionals met een verschillende achtergrond en expertise. In hun gesprekken met inwoners blijkt het wijknetwerk veel te maken te hebben met financiële problemen van burgers. Om de kwaliteit van de hulpverlening te waarborgen tijdens keukentafelgesprekken, is het wenselijk dat de professionals binnen het wijknetwerk op de hoogte zijn van alle inkomensondersteunende maatregelen die de gemeente Dronten te bieden heeft.

Stimuleer goed financieel beheer

Om rond te kunnen komen van een minimuminkomen is een goed financieel beheer van het huishouden noodzakelijk. Men reserveert om zo nodig grote uitgaven te kunnen doen voor de vervanging van inventaris. We gaan ervan uit dat het huishouden niet leent, zodat er niet nog extra kosten van rente en aflossing bijkomen. Veel huishoudens die van een minimum inkomen moeten rondkomen, voeren een goed financieel beheer, maar een deel ook niet. Voor deze huishoudens is het aan te bevelen cursussen of begeleiding te organiseren. Het Nibud, en ook andere (lokale) organisaties, hebben hiervoor een uitgebreid aanbod.

³ Zie bijvoorbeeld Tempelman, C., Houkes, A. Prins, J. (2011). Niet-gebruik inkomensondersteunende maatregelen, Amsterdam: SEO. te downloaden op www.overheid.nl, of <https://www.cpb.nl/gebruik-en-niet-gebruik-van-toeslagen-in-nederland>

Help energielasten verlagen

Het is te verwachten dat de energielasten een groter deel van de woonlasten en daarmee van de totale begroting van minima gaan innemen. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat juist minima vaak in minder goed geïsoleerde woningen wonen, waardoor ze ook een hoger verbruik dan gemiddeld hebben. Ook de toekomstige energietransitie zal de nodige kosten met zich meebrengen. Voor bewoners van een huurwoning is nog onduidelijk of de woningbouwcorporaties dit gaan doorberekenen aan hun huurders. Het Nibud adviseert de gemeente hier aandacht voor te hebben.

Huishoudens met een laag inkomen zouden hulp van energieadviseurs of gratis/ goedkope energieboxen aangeboden kunnen krijgen. Producten zoals ledlampen en isolatiefolies, waarvan de aanschafkosten voor deze doelgroep vaak te hoog zijn, terwijl ze een snelle terugverdientijd hebben, zijn dan het meest effectief.

Breng duidelijk de voordelen van de collectieve zorgverzekering onder de aandacht en onderzoek de mogelijkheid om meerdere pakketten aan te bieden

De gemeente Dronten biedt inwoners met een laag inkomen (tot een inkomen van 130 procent van de geldende bijstandsnorm) een collectieve zorgverzekering aan. Het gaat om de basisverzekering plus een aanvullend pakket waarin ook de tandartskosten worden meegenomen.

Deelnemers zijn met deze verzekering uitgebreider verzekerd dan huishoudens met een gemiddelde verzekering. Door deze uitgebreide verzekering zal het beroep op de bijzondere bijstand lager zijn, wat gunstig uitpakt voor de (uitvoerings)kosten van de gemeente. Ook deelnemers aan de collectieve verzekering zijn beter af: zij krijgen een uitgebreid pakket aan medische kosten vergoed.

Het Nibud adviseert de gemeente de collectieve zorgverzekering actief te promoten zodat iedereen die er recht op heeft van dit dekkingsvoordeel gebruik kan maken.

Inwoners die verwachten weinig zorgkosten te hebben, zouden ervoor kunnen kiezen om een minder uitgebreide (goedkopere) zorgverzekering af te sluiten, buiten de collectiviteit. Als deze inwoners in een bepaald jaar dan toch veel zorg nodig hebben, kunnen zij plotseling voor hoge uitgaven komen te staan. Het Nibud adviseert de gemeente om dit duidelijk naar de doelgroep te communiceren.

Daarnaast kan de gemeente de mogelijkheid onderzoeken om zelf ook een goedkoper, iets minder uitgebreid pakket aan te bieden.

Hierbij moet de volgende afweging worden gemaakt: wat gebeurt er als een deelnemer onverwacht toch veel zorg nodig heeft? Wordt dit door de gemeente vergoed, bijvoorbeeld vanuit de bijzondere bijstand? Juist bij een gemeentelijke polis zou het kunnen dat de klant verwacht dat de gemeente een bijdrage levert. Ook dit zou duidelijk gecommuniceerd moeten worden.

Laat het eigen risico de vraag naar zorg niet in de weg staan

Steeds vaker ontvangen belangengroeperingen signalen dat huishoudens zorg mijden, zodat zij hun eigen risico niet hoeven aan te spreken. Dit is een onwenselijke situatie. Sommige gemeenten bieden daarom verzekeringen aan waarbij het eigen risico is herverzekerd. De gemeente Dronten zou kunnen onderzoeken of hier met de zorgverzekeraar afspraken over te maken zijn en of hier behoefte aan is bij inwoners met een laag inkomen.

Echter, we zien dat het herverzekeren van het eigen risico door de zorgverzekeraars bijna volledig wordt doorberekend in de premie. Een belangrijk nadeel hiervan is, dat de verzekerde hierdoor een hogere premie betaalt, ook als (een deel van) het eigen risico niet wordt opmaakt.

Een alternatief is om huishoudens het eigen risico in maandelijkse termijnen als voorschot aan de zorgverzekeraar (of de gemeente) te laten betalen. Mocht er dan zorg nodig zijn, dan heeft men hier als het ware al geld voor opzij gezet. Het deel van het eigen risico dat niet wordt gebruikt, wordt achteraf terugbetaald. Voor de verzekerde is dit vaak een betere optie dan herverzekering van het eigen risico.

Voor welke optie de gemeente ook kiest, het Nibud adviseert om er goed op toe te zien dat inwoners de zorg blijven zoeken die zij nodig hebben.

Houd aandacht voor paren met oudere kinderen

Paren met oudere kinderen kunnen, ondanks de gemeentelijke ondersteuning, de maandbegroting niet rond krijgen, als zij naast het basispakket de uitgaven voor sociale participatie willen bekostigen.

Het Nibud adviseert de ondersteuning voor deze doelgroep voort te zetten en het bestaan van inkomensondersteunende regelingen voor gezinnen met (oudere) kinderen actief onder de aandacht te brengen. Ook verstrekkingen vanuit de individuele bijzondere bijstand (niet in dit onderzoek meegenomen) kunnen dergelijke gezinnen helpen om hun tekorten beperken. In dit laatste geval kunnen alleen noodzakelijke bijzondere kosten vergoed worden, maar het is zeker de moeite waard om ook dit extra onder de aandacht te brengen.

Dat paren (en met name paren met oudere kinderen) met tekorten te maken hebben, ziet het Nibud ook bij andere gemeenten en het blijkt ook uit onze landelijke koopkrachtberekeningen. Inzetten op de begeleiding naar werk van tenminste één van beide partners lijkt de eerste stap op weg uit de armoede. Bovendien blijkt een klein baantje van de andere partner veel meer op te leveren dan alleen het maandelijks bruto inkomen: fiscaal houdt een stel meer over als beide partners parttime werken dan als één persoon fulltime werkt.⁴

⁴ Zie hiervoor de WerkZorgberekenaar: <https://www.nibud.nl/beroepsmatig/werkzorgberekenaar-helpt-keuze-meer-minder-werken/>

Bijlage 1 | Verantwoording uitgaven

Het Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen uitgesplitst naar het basispakket en de uitgaven voor sociale participatie. De bedragen in de begrotingen zijn de bedragen voor het jaar 2020.

De uitgavenpakketten worden in overleg met andere organisaties regelmatig aangepast. De prijzen van de pakketten worden elk jaar herijkt en zonodig aangepast.

Basispakket

Huur

Er is gerekend met een huur van 633 euro voor een- en tweepersoonshuishoudens en 678 euro voor meerpersoonshuishoudens.

Energie

Dit is 90 procent van de prijs van gemiddeld verbruik naar huishoudtype met een opslag voor huishoudens vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd en voor de huishoudens met een zorgvraag. Daarbij hanteert het Nibud de prijs van het gemiddelde verbruik.

Lokale lasten

Dit zijn de gemeentelijke- en waterschapshellingen verminderd met de eventuele kwijtschelding.

Telefoon, televisie en internet

Deze bedragen zijn gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon met een sim-only abonnement voor 100 tot 150 belminuten per maand met een databundel tot maximaal 500 MB, een basisabonnement voor internet en een basis digitaal televisie abonnement. We gaan er van uit dat iedereen in het huishouden van 12 jaar en ouder een eigen mobiele telefoon heeft.

Zorgverzekeringen

Dit betreft de nominale premie van de basis- en aanvullende verzekering inclusief een tandartsverzekering. Voor de basisverzekering wordt uitgegaan van een naturaverzekering. Voor huishoudens die voldoen aan de voorwaarden zijn de tarieven voor de collectieve basisverzekering en de aanvullende verzekering (incl. tand) gehanteerd.

Overige verzekeringen

Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de pensioengerechtigde leeftijd een uitvaartverzekering.

Onderwijs

Deze bedragen zijn gebaseerd op onderzoek van SEO, zoals gepubliceerd in de Schoolkostenmonitor 2018-2019. Het betreffen onder andere de vrijwillige ouderbijdrage, leermiddelen en gereedschappen, ICT-benodigdheden en kosten voor extra schoolactiviteiten.

Kinderopvang

Dit zijn de kosten inclusief de landelijke vergoeding die wordt gegeven. Voor een alleenstaande ouder gaan we ervan uit dat er op bijstandsniveau gebruik wordt gemaakt van een dagdeel per week peuteropvang. Bij een hoger inkomen gaan we uit van 20 of 30 uur per week kinderopvang. Voor paren gaan we op elk inkomensniveau uit van een dagdeel per week peuteropvang.

Vervoerskosten

Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets en de kosten voor stads- en streekvervoer met de bus. Hierbij is uitgegaan van een beperkte hoeveelheid vervoer per maand. Voor huishoudens met zorgkosten zijn de kosten van een fiets niet meegerekend maar gelden de kosten voor het collectieve vervoer (belbus).

Uitgaven in verband met het verkrijgen of behouden van werk

We houden rekening met werkgerelateerde kosten (vervoer, representatieve kleding). Hiervoor houden we een vast bedrag aan.

Ouderen hebben geen werkgerelateerde kosten. Om de vergelijking tussen de huishoudtypen juist te laten verlopen, wordt bij ouderen de post vervoer verhoogd.

Kleding en schoenen

Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding. Het gaat hierbij net als bij alle andere uitgavenposten om een goedkoop pakket met nieuwe artikelen. De bedragen zijn gebaseerd op de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Inventaris en onderhoud

Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud. De bedragen zijn gebaseerd op de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en eigen onderzoek.

Niet-vergoede ziektekosten

In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d. plus het bedrag dat een huishouden maximaal kwijt kan zijn aan het eigen risico van de zorgverzekering.

Voeding

De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding van het Voedingscentrum en de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Was- en schoonmaakmiddelen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Persoonlijke verzorging

Er is uitgegaan van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven.

Pakket voor sociale participatie

Het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor vrije bestedingen, waaronder sociale participatie.

Als voorbeeld heeft het Nibud in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. De uitgavenposten waar rekening mee is gehouden staan hieronder weergegeven evenals de richtbedragen voor deze uitgavenposten. Het gaat hierbij om een voorbeeld van een invulling van activiteiten. Bij vakanties/uitgaan kan ook gedacht worden aan andere activiteiten zoals het bezoeken van een museum of zwembad.

Uitgaven aan sociale participatie, bedrag per maand

	€
Contributies en abonnementen	
per kind 4 tot 12 jaar	12,00
per persoon vanaf 12 jaar	18,00
per huishouden	2,50
Bezoek ontvangen	
per persoon	9,00
per huishouden	12,00
Op bezoek gaan	
per persoon	6,00
Vakantie/uitgaan	
per persoon	18,00
per huishouden	24,00
Vervoer	
per kind 4 tot 12 jaar	2,50
per persoon vanaf 12 jaar	8,00

Bron: Hoff et al, SCP/Nibud, 2009, berekeningen Nibud, 2020

Bijlage 2 | Begrotingen

In de volgende tabellen zijn de begrotingen van de verschillende voorbeeldhuishoudens opgenomen. Bovenaan staan de inkomsten en daaronder de uitgaven aan het basispakket en aan sociale participatie. Het basispakket is verdeeld in vaste lasten, reserveringsuitgaven en huishoudelijke uitgaven. In de begrotingen zijn landelijke en lokale inkomensondersteunende maatregelen van de gemeente verwerkt. De uitgavenposten waar lokale tegemoetkomingen tegenover staan zijn aangeduid. De bedragen worden weergegeven in hele euro's, waardoor optellingen een euro te laag of te hoog kunnen lijken.

a. Alleenstaande

	100%	110%
INKOMSTEN		
netto loon/uitkering	1075	1183
zorgtoeslag	107	107
huurtoeslag	328	328
kinderbijslag	0	0
kindgebonden budget	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0
voorlopige aanslag	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0
totaal inkomsten	1510	1618
VASTE LASTEN		
huur	633	633
gas	74	74
elektriciteit	11	11
water	9	9
gemeentelijke heffingen	0 •	14 •
waterschapsheffingen	0 •	13
telefoon, televisie, internet	61	61
zorgverzekering	146	146
overige verzekeringen	24	24
onderwijs	0	0
kinderopvang	0	0
contributies en abonnementen	2	2
vervoer	17	17
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66
totaal vaste lasten	977	1070
RESERVERINGSUITGAVEN		
kleding en schoenen	47 ••	47 ••
inventaris	67	67
onderhoud huis en tuin	25	25
zelfzorgmiddelen	8	8
eigen risico zorgverzekering	32	32
eigen bijdragen/betalen zorg	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*
totaal reserveringsuitgaven	179	179
Huishoudelijke uitgaven		
voeding	212	212
was- en schoonmaakmiddelen	5	5
persoonlijke verzorging	18	18
huishoudelijke dienstverlening	0	0
huisdieren	*	*
roken	*	*
diversen	5	5
totaal huishoudelijke uitgaven	240	240
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1396	1488
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	115	130
SOCIALE PARTICIPATIE	90 ••	90 ••
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	25	40

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven
 • Verminderd met de kwijtschelding
 •• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

b. Alleenstaande oudere

	100%	110%
INKOMSTEN		
netto loon/uitkering	1285	1316
zorgtoeslag	107	107
huurtoeslag	330	330
kinderbijslag	0	0
kindgebonden budget	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0
voorlopige aanslag	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0
totaal inkomsten	1722	1753
VASTE LASTEN		
huur	633	633
gas	82	82
elektriciteit	13	13
water	10	10
gemeentelijke heffingen	0 •	15 •
waterschapsheffingen	0 •	13
telefoon, televisie, internet	61	61
zorgverzekering	146	146
overige verzekeringen	14	14
onderwijs	0	0
kinderopvang	0	0
contributies en abonnementen	2	2
vervoer	15	58
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*
werkgerelateerde kosten	0	0
totaal vaste lasten	976	1047
RESERVERINGSUITGAVEN		
kleding en schoenen	47 ••	47 ••
inventaris	67	67
onderhoud huis en tuin	25	25
zelfzorgmiddelen	10	10
eigen risico zorgverzekering	32	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*
totaal reserveringsuitgaven	181	181
Huishoudelijke uitgaven		
voeding	211	211
was- en schoonmaakmiddelen	5	5
persoonlijke verzorging	17	17
huishoudelijke dienstverlening	0	0
huisdieren	*	*
roken	*	*
diversen	5	5
totaal huishoudelijke uitgaven	238	238
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1396	1467
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	326	286
SOCIALE PARTICIPATIE	90 ••	90 ••
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	237	196

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven
 • Verminderd met de kwijtschelding
 •• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

c. eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 & 5 jaar)

	100%	110%
INKOMSTEN		
netto loon/uitkering	1075	1117
zorgtoeslag	107	107
huurtoeslag	357	357
kinderbijslag	148	148
kindgebonden budget	455	455
kinderopvangtoeslag	352	704
voorlopige aanslag	0	66
forfaitaire vergoeding	0	0
totaal inkomsten	2494	2954
VASTE LASTEN		
huur	678	678
gas	90	90
elektriciteit	36	36
water	17	17
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •
waterschapshheffingen	0 •	0 •
telefoon, televisie, internet	61	61
zorgverzekering	146	146
overige verzekeringen	26	26
onderwijs	10	10
kinderopvang	367	733
contributies en abonnementen	2	2
vervoer	27	27
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66
totaal vaste lasten	1461	1893
RESERVERINGSUITGAVEN		
kleding en schoenen	85 ••	85 ••
inventaris	83	83
onderhoud huis en tuin	25	25
zelfzorgmiddelen	8	8
eigen risico zorgverzekering	32	32
eigen bijdragen/betalen zorg	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*
totaal reserveringsuitgaven	233	233
Huishoudelijke uitgaven		
voeding	297	297
was- en schoonmaakmiddelen	7	7
persoonlijke verzorging	42	42
huishoudelijke dienstverlening	0	0
huisdieren	*	*
roken	*	*
diversen	10	10
totaal huishoudelijke uitgaven	357	357
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	2051	2483
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	444	471
SOCIALE PARTICIPATIE	135 ••	135 ••
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	308	335

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven
 • Verminderd met de kwijtschelding
 •• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

d. eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)

	100%	110%
INKOMSTEN		
netto loon/uitkering	1075	1183
zorgtoeslag	107	107
huurtoeslag	357	357
kinderbijslag	212	212
kindgebonden budget	513	513
kinderopvangtoeslag	0	0
voorlopige aanslag	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0
totaal inkomsten	2264	2372
VASTE LASTEN		
huur	678	678
gas	90	90
elektriciteit	36	36
water	17	17
gemeentelijke heffingen	0 •	2 •
waterschapshheffingen	0 •	2 •
telefoon, televisie, internet	69	69
zorgverzekering	146	146
overige verzekeringen	26	26
onderwijs	86 ••	86 ••
kinderopvang	0	0
contributies en abonnementen	2	2
vervoer	52	52
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66
totaal vaste lasten	1202	1271
RESERVERINGSUITGAVEN		
kleding en schoenen	125 ••	125 ••
inventaris	91	91
onderhoud huis en tuin	25	25
zelfzorgmiddelen	10	10
eigen risico zorgverzekering	32	32
eigen bijdragen/betalen zorg	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*
totaal reserveringsuitgaven	283	283
Huishoudelijke uitgaven		
voeding	462	462
was- en schoonmaakmiddelen	7	7
persoonlijke verzorging	55	55
huishoudelijke dienstverlening	0	0
huisdieren	*	*
roken	*	*
diversen	10	10
totaal huishoudelijke uitgaven	535	535
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	2020	2089
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	244	283
SOCIALE PARTICIPATIE	148 ••	148 ••
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	96	135

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

- Verminderd met de kwijtschelding
- Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

e. Paar zonder kinderen

	100%	110%
INKOMSTEN		
netto loon/uitkering	1536	1690
zorgtoeslag	207	207
huurtoeslag	328	328
kinderbijslag	0	0
kindgebonden budget	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0
voorlopige aanslag	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0
totaal inkomsten	2071	2225
VASTE LASTEN		
huur	633	633
gas	74	74
elektriciteit	28	28
water	13	13
gemeentelijke heffingen	0 •	36
waterschapsheffingen	0 •	23
telefoon, televisie, internet	72	72
zorgverzekering	293	293
overige verzekeringen	35	35
onderwijs	0	0
kinderopvang	0	0
contributies en abonnementen	5	5
vervoer	35	35
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66
totaal vaste lasten	1187	1312
RESERVERINGSUITGAVEN		
kleding en schoenen	94 ••	94 ••
inventaris	79	79
onderhoud huis en tuin	25	25
zelfzorgmiddelen	13	13
eigen risico zorgverzekering	64	64
eigen bijdragen/betalen zorg	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*
totaal reserveringsuitgaven	276	276
Huishoudelijke uitgaven		
voeding	385	385
was- en schoonmaakmiddelen	6	6
persoonlijke verzorging	37	37
huishoudelijke dienstverlening	0	0
huisdieren	*	*
roken	*	*
diversen	8	8
totaal huishoudelijke uitgaven	435	435
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1898	2023
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	173	202
SOCIALE PARTICIPATIE	143 ••	143 ••
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	30	58

- * Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven
 • Verminderd met de kwijtschelding
 •• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

f. paar met 2 jonge kinderen (3 & 5 jaar)

	100%	110%
INKOMSTEN		
netto loon/uitkering	1536	1690
zorgtoeslag	207	207
huurtoeslag	357	357
kinderbijslag	148	148
kindgebonden budget	185	185
kinderopvangtoeslag	352	352
voorlopige aanslag	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0
totaal inkomsten	2785	2939
VASTE LASTEN		
huur	678	678
gas	90	90
elektriciteit	45	45
water	20	20
gemeentelijke heffingen	0 •	23 •
waterschapsheffingen	0 •	23
telefoon, televisie, internet	72	72
zorgverzekering	293	293
overige verzekeringen	36	36
onderwijs	10	10
kinderopvang	367	367
contributies en abonnementen	5	5
vervoer	44	44
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66
totaal vaste lasten	1659	1771
RESERVERINGSUITGAVEN		
kleding en schoenen	127 ••	127 ••
inventaris	98	98
onderhoud huis en tuin	25	25
zelfzorgmiddelen	13	13
eigen risico zorgverzekering	64	64
eigen bijdragen/betalen zorg	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*
totaal reserveringsuitgaven	327	327
Huishoudelijke uitgaven		
voeding	395	395
was- en schoonmaakmiddelen	9	9
persoonlijke verzorging	60	60
huishoudelijke dienstverlening	0	0
huisdieren	*	*
roken	*	*
diversen	13	13
totaal huishoudelijke uitgaven	477	477
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	2463	2575
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	322	364
SOCIALE PARTICIPATIE	189 ••	189 ••
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	133	175

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

g. paar met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)

	100%	110%
INKOMSTEN		
netto loon/uitkering	1536	1690
zorgtoeslag	207	207
huurtoeslag	357	357
kinderbijslag	212	212
kindgebonden budget	242	242
kinderopvangtoeslag	0	0
voorlopige aanslag	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0
totaal inkomsten	2554	2708
VASTE LASTEN		
huur	678	678
gas	90	90
elektriciteit	45	45
water	20	20
<i>gemeentelijke heffingen</i>	0 •	35 •
<i>waterschapsheffingen</i>	0 •	23
telefoon, televisie, internet	80	80
<i>zorgverzekering</i>	293	293
overige verzekeringen	36	36
onderwijs	86 ••	86 ••
kinderopvang	0	0
contributies en abonnementen	5	5
vervoer	69	69
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66
totaal vaste lasten	1401	1524
RESERVERINGSUITGAVEN		
kleding en schoenen	166 ••	166 ••
inventaris	106	106
onderhoud huis en tuin	25	25
zelfzorgmiddelen	16	16
eigen risico zorgverzekering	64	64
eigen bijdragen/betalen zorg	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*
totaal reserveringsuitgaven	377	377
Huishoudelijke uitgaven		
voeding	539	539
was- en schoonmaakmiddelen	9	9
persoonlijke verzorging	73	73
huishoudelijke dienstverlening	0	0
huisdieren	*	*
roken	*	*
diversen	13	13
totaal huishoudelijke uitgaven	634	634
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	2412	2535
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	143	173
SOCIALE PARTICIPATIE	201 ••	201 ••
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	-59	-29

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

h. Alleenstaande met zorgvraag

	100%	110%
INKOMSTEN		
netto loon/uitkering	1075	1183
zorgtoeslag	107	107
huurtoeslag	328	328
kinderbijslag	0	0
kindgebonden budget	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0
voorlopige aanslag	32	33
forfaitaire vergoeding	0	0
totaal inkomsten	1543	1651
VASTE LASTEN		
huur	633	633
gas	74	74
elektriciteit	11	11
water	9	9
gemeentelijke heffingen	0 •	14 •
waterschapsheffingen	0 •	13
telefoon, televisie, internet	61	61
zorgverzekering	146	146
overige verzekeringen	24	24
onderwijs	0	0
kinderopvang	0	0
contributies en abonnementen	2	2
vervoer	63 **	63 **
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66
totaal vaste lasten	1023	1115
RESERVERINGSUITGAVEN		
kleding en schoenen	47 **	47 **
inventaris	67	67
onderhoud huis en tuin	25	25
zelfzorgmiddelen	8	8
eigen risico zorgverzekering	32	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	70 **	70 **
vrijetijdsuitgaven	*	*
totaal reserveringsuitgaven	249	249
Huishoudelijke uitgaven		
voeding	212	212
was- en schoonmaakmiddelen	5	5
persoonlijke verzorging	18	18
huishoudelijke dienstverlening	0	0
huisdieren	*	*
roken	*	*
diversen	5	5
totaal huishoudelijke uitgaven	240	240
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1511	1604
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	32	47
SOCIALE PARTICIPATIE	90 **	90 **
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	-58	-43

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven
 • Verminderd met de kwijtschelding
 ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

i. Alleenstaande oudere met zorgvraag

	100%	110%
INKOMSTEN		
netto loon/uitkering	1285	1316
zorgtoeslag	107	107
huurtoeslag	330	330
kinderbijslag	0	0
kindgebonden budget	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0
voorlopige aanslag	34	34
forfaitaire vergoeding	0	0
totaal inkomsten	1756	1787
VASTE LASTEN		
huur	633	633
gas	82	82
elektriciteit	13	13
water	10	10
gemeentelijke heffingen	0 •	15 •
waterschapsheffingen	0 •	13
telefoon, televisie, internet	61	61
zorgverzekering	146	146
overige verzekeringen	14	14
onderwijs	0	0
kinderopvang	0	0
contributies en abonnementen	2	2
vervoer	60 ••	103 ••
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*
werkgerelateerde kosten	0	0
totaal vaste lasten	1021	1092
RESERVERINGSUITGAVEN		
kleding en schoenen	47 ••	47 ••
inventaris	67	67
onderhoud huis en tuin	25	25
zelfzorgmiddelen	10	10
eigen risico zorgverzekering	32	32
eigen bijdragen/betalen zorg	51 ••	51 ••
vrijetijdsuitgaven	*	*
totaal reserveringsuitgaven	232	232
Huishoudelijke uitgaven		
voeding	325 ••	325 ••
was- en schoonmaakmiddelen	5	5
persoonlijke verzorging	18	18
huishoudelijke dienstverlening	0	0
huisdieren	*	*
roken	*	*
diversen	5	5
totaal huishoudelijke uitgaven	353	353
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1607	1678
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	149	109
SOCIALE PARTICIPATIE	90 ••	90 ••
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	59	19

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

- Verminderd met de kwijtschelding
- Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Bijlage 3 | Overzicht saldo inkomsten minus uitgaven

Toelichting bij de tabel:

- De eerste kolommen (zwart) geven het netto inkomen weer en het verschil in netto inkomen tussen twee opeenvolgende inkomensniveaus.
- De volgende drie kolommen (blauw) hebben betrekking op het saldo na invulling van de noodzakelijke uitgaven in het basispakket. Hierbij is ook het verschil in het saldo tussen twee opeenvolgende inkomensniveaus weergegeven.
- De laatste drie kolommen (groen) hebben betrekking op het saldo na invulling van de uitgaven uit het basispakket en het pakket voor sociale participatie. Ook hier zijn de verschillen weergegeven.
- Een negatief saldo op de maandbegroting is in rood weergegeven.
- Indien een hoger inkomen leidt tot minder bestedingsruimte (de zogenoemde armoedeval) dan is dit bij het betreffende inkomensniveau aangegeven met een rood pijltje:

inkomen				na basispakket			na basispakket en participatie		
%	netto inkomen	toename netto inkomen	toename t.o.v. 100%	saldo	verschil met voorgaande inkomens-categorie	verschil met 100%	saldo	verschil met voorgaande inkomens-categorie	verschil met 100%
a. Alleenstaande									
100%	€ 1.510			€ 115			€ 25		
110%	€ 1.618	€ 108	€ 108	€ 130	€ 15	€ 15	€ 40	€ 15	€ 15
b. Alleenstaande oudere									
100%	€ 1.722			€ 326			€ 237		
110%	€ 1.753	€ 31	€ 31	€ 286	↓ € -40	↓ € -40	€ 196	↓ € -40	↓ € -40
c. eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 & 5 jaar)									
100%	€ 2.494			€ 444			€ 308		
110%	€ 2.954	€ 459	€ 459	€ 471	€ 27	€ 27	€ 335	€ 27	€ 27
d. eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)									
100%	€ 2.264			€ 244			€ 96		
110%	€ 2.372	€ 108	€ 108	€ 283	€ 39	€ 39	€ 135	€ 39	€ 39
e. Paar zonder kinderen									
100%	€ 2.071			€ 173			€ 30		
110%	€ 2.225	€ 154	€ 154	€ 202	€ 29	€ 29	€ 58	€ 29	€ 29
f. paar met 2 jonge kinderen (3 & 5 jaar)									
100%	€ 2.785			€ 322			€ 133		
110%	€ 2.939	€ 154	€ 154	€ 364	€ 42	€ 42	€ 175	€ 42	€ 42
g. paar met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)									
100%	€ 2.554			€ 143			€ -59		
110%	€ 2.708	€ 154	€ 154	€ 173	€ 30	€ 30	€ -29	€ 30	€ 30
h. Alleenstaande met zorgvraag									
100%	€ 1.543			€ 32			€ -58		
110%	€ 1.651	€ 108	€ 108	€ 47	€ 15	€ 15	€ -43	€ 15	€ 15
i. Alleenstaande oudere met zorgvraag									
100%	€ 1.756			€ 149			€ 59		
110%	€ 1.787	€ 30	€ 30	€ 108	↓ € -41	↓ € -41	€ 19	↓ € -41	↓ € -41